ԺԼ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4397 | 8/21 ՕԳՈՍՏՈՍ 1900 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ | 26 ՐԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1318 | ԺԼ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4397

درعلیه ده غلطه ده (آره وولك) غزته سی اداره خانه سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղշ
» » »	վեցամսեայ	70	»
» » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստի թուղթ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փոխ 100 դրուշի հաշուով:

Տեղական բէրատօրի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԳՈՐԾԵՐ

(Թղթակցութիւն «Արեւելք»ի)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 28 Յուլիս 1900

Ինչպէս որ գրած էի նախորդ թղթակցութեամբս, անցեալ ուրբաթ օր, 8 օգոստոս (Ն. Տ.), Ս. Յարութեան տաճարին մէջ կատարուեցաւ, առաւօտեան ժամը եօթնուկէսին (Ը. Ե.) հոգեհանգիստը Ումպէրթօ թագաւորին Իտալիոյ՝ շատ շքեղ փառաւորութեամբ ու տեւեց երկու ժամ։ Ս. Գերեզմանին հիւսիսային կողմը՝ գրեթէ չորս մեթր բարձրութեամբ՝ կ'արձանանար մահարձան մը որ խիստ պատկառելի տպաւորութիւն մը կը թողուր այն անհամար բազմութեան վրայ, որ ներկայ կը գտնուէր հոն արքայական այդ հոգեհանգստի հանդէսին։ Անթիւ մոմերով շրջապատուած ու գոյնզգոյն զարդարուած այդ մահարձանին վրայ տարածուած էր իտալական սգապատ դրօշը, որուն երկու կողմերը ձեւացուցուած էին երկու թնդանօթներ։

Ֆրանչիսկեան կրօնաւորներու կողմէ մատուցուեցաւ հանդիսաւոր պատարագը ու Լատինաց Պատրիարքի Փոխանորդը մոնսենեոր Աբբոտի, ի բացակայութեան Պատրիարքին, որ Հռոմ կը գտնուի, եպիսկոպոսական զգեստներով կը նախագահէր հանդէսին։ Ն. Գերապատուութիւնը արտասանեց հոգեհանգստի արձակման (absout) աղօթքը բուրվառ ի ձեռին երիցս դառնալով մահարձանին չուրջը ու խնկարկելով՝ որ ատեն Մոնսենեորին հետեւեցան անոնք որ կաթոլիկ դաւանութեան պատկանող պաշտօնական անձնաւորութիւններ էին, որոնք յետոյ իրենց խորին ցաւակցութիւնը յայտնեցին իտալական հիւպատոսին եւ հիւպատոսարանի պաշտօնէութեան։

Ինչպէս ըսինք, անթիւ էր բազմութիւնը որուն մէջ ըստ սովորութեան Ս. Տեղեաց ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսին ետքը, առաջին տեղը բռնած էր իտալական հիւպատոս Ասպետ Պառոն Ըգանիկլի, իրեն հետ ունենալով հիւպատոսարանին ամբողջ պաշտօնէութիւնը մեծ համազգեստներով։ Ներկայ էին նաեւ քաղաքիս կառավարիչ Վսեմ. Թէվֆիգ պէյի կողմէ կառավարական թարգման Պուշառա էֆէնտին, քաղաքիս բոլոր հիւպատոսները, Հայ եւ Յոյն Պատրիարքարանաց ներկայացուցիչները, Մարոնիթներու հոգեւոր պետը եւն. ամէնքն ալ իրենց համազգեստներով, պատուանշաններով, սինակներով ու խաչերով։ Հոն էին նաեւ կաթոլիկ յարանուանութեանց բոլոր միաբանութիւնները, մայրապետները ու Ասորի, Ղպտի եւ Հաբէշ բազմաթիւ եկեղեցականներ։ Մասնաւոր աթոռներ ու աթոռակներ պատրաստուած էին ամէնուն համար եւ բարեկարգութիւնը կատարեալ էր։ Իտալական գաղութը իր հիւպատոսարանի պաշտօնէութեան հետ սգոյ նշանը կը կրէր իր թեւին վրայ։

Ասպետ Պառոն Ըգանիկլի հոգեհանգստի հետեւեալ օրը մեր Պատրիարքարանը եկաւ ու իր մասնաւոր շնորհակալութիւն՝ երբ յայտնեց Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր որ իր կողմէ հաճեր էր Գեր. Փոխանորդ Սրբազանը ղրկելու Ս. Յարութեան Տաճարը, ներկայ գտնուելու համար ողբացեալ Ումպէրթօ Թագաւորին հոգեհանգստեան հանդէսին։

—Քաղաքիս կառավարիչ Վսեմ. Թէվֆիգ պէյի ամուսին Հանըմ էֆէնտիի պատուակալ նախագահութեան ներքեւ եւ բարձրաստիճան անձանց Հանըմներէ բաղկացեալ Թուրք տիկնանց Յանձնաժողով մը կազմուած է, որ մասնաւորապէս իր կողմէ հանգանակութեան տոմար մը բացած է ի նպաստ Շամէն Հիճազ երկաթուղիի շինութեան՝ որուն համար, ինչպէս ամէն տեղ, հոս ալ հանգանակութիւնը յառաջ կ'երթայ սրտագին երախտագիտութեամբ առ Վեհ. Սուլթանն։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը մասնաւոր գումար մը ղրկած ըլլալով յիշեալ Տիկնանց Յանձնաժողովին՝ Վսեմ. Կառավարիչին նազելաշուք Տիկինը թէ՛ իր եւ թէ Յանձնաժողովին կողմէ յարգալից նամակով մը փութացեր էր շնորհակալութիւն յայտնել Ն. Սրբազնութեան։

—Ուրախութեամբ լսեցինք որ Պէյրութի քառասնակը (քարանթինա) բոլորովին ջնջուած է։ Արդէն նոյն քաղաքին մէջ հիւանդութեան հետքը անգամ չէր տեսնուած՝ երբ հաստատուեցաւ տասնօրեայ քառասնակը՝ որ 15-20 օրի չափ ի զուր տառապեցուց տեղւոյն բնակիչները ու արգելք եղաւ առեւտրական գործոց յառաջդիմութեան եւ գիտէ՞ք, ինչ էր բուն շարժառիթը այդ քառասնակին...— ահա՛ ինչ որ տեղեկացած ենք ստոյգ աղբիւրներէ։ Ջերմութեան սաստիկ օրերուն—եւ գիտնալ հարկ է որ Պէյրութի տաքը՝ Եաֆայէն եւ Երուսաղէմէն մէկ քանի աստիճան գերիվեր է—այո՛, այդպիսի սաստիկ տաք օր մը, երկու երեք հոգի, կ'երեւայ առաջնակարգ որկորաբոյծներ, որ թերեւս մէկ քանի հատ ալ կոնծած էին, կը մտնեն իշկեմպեճիի խանութ մը, անյագաբար կը լափեն իշկեմպեն՝ աւելցնելով վրան բաւական քանակութեամբ թահին-հէլվասի։ Այս դժոխային խառնուրդը՝ որ կը սկսի եռ ելլել իրենց համայնակուլ իշկեմպեճիներուն մէջ, հարկ էր քիչիկ մը զովացնել, ուստի կուշտուկուռ կը խմեն սառախառն շէրպէթ, ո՞վ գիտէ ո՛րքան... գուցէ լեցուն տակառ մը... եւ ասոր տխուր հետեւանքը կ'ըլլայ անմիջական ու սոսկալի տիֆուս մը զոր տեղւոյն մի քանի բժիշկներու ճարտարութիւնը (!)՝ չըսենք շահախնդրութիւնը, իսկոյն տիրող կամ օրուան նորոյթը եղող կասկածելի հիւանդութեան կը վերագրէ, եւ, հակառակ ուրիշ բժիշկներու ռաբօրներուն, քառասնակը կը հաստատէ՝ որով մտահոգութիւն մը յառաջ կու գայ ժողովրդական խաւերուն մէջ, եւ սակայն 15-20 օր, բա՛ց ի այդ երեք հերոս որկորաբոյծներէն՝ ո՛չ ոքի գլուխն անգամ չի ցաւիր եւ իրողութիւնը կը հաստատուի թէ՝ ժանտախտը բուն այդ երեք մարդիկն էին՝ որկրամոլութեան ժանտախտները՝ որ բարեբախտաբար թէ դժբախտաբար ազատուեր են՝ շատերուն այնքան վնասի պատճառ ըլլալէ ետքը։

Բժշկական որոշումով հիմայ փակուեր են իշկեմպեճիներու եւ հէլվաճիներու խանութները՝ պայմանաւ որ ձմեռնը միայն բացուին։ Լա՛ւ տնօրէնութիւն մըն է այս՝ որ եթէ այս ամրան սկիզբը գործադրուած ըլլար՝ աւելի լաւ պիտի ըլլար, եւ, վասն ոչնչի ա՛յնքան բազում աղմուկ վերիվայր չպիտի յուզէր ժողովուրդը։ Աղեքսանդրիոյ քառասնակն ալ բարեբախտաբար տասն օրէն հինգի իջած է, արդէն մահ կամ հիւանդութիւն բնաւ չի լսուիր, յուսալի է որ մէկ քանի օրէն բոլորովին ջնջուի։

—Երուսաղէմի օդը՝ հակառակ նախընթաց տաքերու (մայիս եւ յունիս ամսոց մէջ) հիմայ բաւական զով է։ Ամէն կէս օրէ ետքը արեւմտեան հովը անպակաս է, գիշերները՝ մանաւանդ առտըուան դէմ ցուրտ ալ է, որովհետեւ ցօղ կ'իջնէ։ Հիմայ՝ որ այս տողերը կը գրեմ, ջերմաչափը սանդիկրատի 20° աստիճանին վրայ է։

Վ.ՐԱՑԸ

ՃՐԱԳԱԼՈՅՑԻՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Թուականը մոռցած եմ. ան տարուան եւ այս օրուան միջեւ քանի մը անդունդ կայ. Թափառիկ յիշատակներ անցած գացած են կեանքի հայելիին վրայէն, առանց կնճիռ մը թողելու։ Հայելին պարզ է, վճիտ է քնացած եւ անշարժ ծովու մը պէս, որուն մակերեսը փոթորկի բերկրաւոր կոհակներ չե՛ն կծկած կարծես, կամ նման աղուոր աչքերու, որոնք կը ժպտին այսօր, մոռցած երէկը։

Սրտէն աւելի ամուր երկաթէ ժայռ չեմ ճանչնար, բիւր ալիքներ կ'անցնին, սիրտը նոյնն է, պաղ, հեգնող, ծաղրո՛ղ։ Պատրանքի շանթը զինքը արտադրող ամպին չա՛փ կը տեւէ, յուզմունքի մրրիկը՝ ցաւի գիշեր մը միայն, մարդկային սիրտը յաւիտենական խրոխտ ապառաժն է որ աշխարհին՝ շողերու տակ կը հանգչի եւ կ'արհամարհէ անցեալը։ Այդ ապառաժը լերկ չի մնար սակայն։ Բաղդին հովը ծաղկի մը սերմը կը նետէ վրան, ու սրտին վրայ կը ծլի Սէրը որ կը խամրի, կը փթթի, Երազը, որ կ'անհետանայ, կը բողբոջէ, Գութը որ կը չորնայ։ Կայ բան մը սակայն զոր սիրտը անկորուստ կը պահէ մինչեւ իրեն մահուան տակ փշրիլը։ Հաւատքն է այն։

Հաւատքը օրրանէն կը սկսի։ Անհաւատ փիլիսոփան կրնայ ուզած ատեն ուրացական գրուածներ ստորագրել մտքին գերագոյն հրամանովը, սիրտը երբեք օր մը չի՛ մասնակցիր այդ ուրացումին։ Յուսահատը ամէն բան սեւ կրնայ տեսնել ու դատել։ Սիրտը չի դադրիր սակայն բողոքելէ, խորշոմած եւ ալեւոր հայր Աստուած մը, խունկի ու մոմի ծուխերէ պատած Աստուածածին մը, Յիսուսի մը ճմռթկած նկարը ամէն կողմ ընկերնե՛րն են սրտին, որ անոնց կապած է իր մանուկ օրերն ու աղուոր երազները։

Հաւատքը չի ծերանար բնաւ։

Եկեղեցիին քարէ աւազանէն մինչեւ հանգստեան փոսը՝ հաւատքը ընկեր ըլլալէ կը դադրի, այլ եւս սիրտը կ'ըլլայ պարզապէս, ու երկկողմեակի անհուն մութին մէջ նետուած կեանքը, հո՛ն կը փնտռէ իր վերջին սփոփանքը։

* * *

Ու ծայրայեղօրէն միամիտ այս մտածումները շեշտելու համար բաւէ թէ խորհելու տարիքը ունենալէս վերջ՝ անխառն հիացում մը ունեցած եմ անոնց հանդէպ որ հաւատքի նուիրած են կեանքերնին, որ յոյսի բառեր կը մրմնջեն շարունակ, եւ անհուն մութի՛ն կը սպասեն ծնրադիր։ Նարեկացին՝ երէկի, այսօրուան եւ վաղուան անձնաւորեալ մարդկութիւնն է, սրտի խորերէն Աստուծոյ հետ խօսող հեծութեան եւ հառաչանքի ձայներով։ Խօսքս հիւանդ եւ յուսահատ քաղաքակրթութեան վիժածներուն համար չէ, թէեւ ինչպէս ըսի, ամէնէն խրոխտ ուրացողն անգամ, աչքերը փակելու մօտ, օրհասական սարսուռ մը կ'ունենայ եւ սոսկումով,—ապագայ անծանօթին հանդէպ—հաւատքի լողացող մէկ բեկորին կը փաթթուի։

Կուսակրօն եւ ամուսնացեալ։

Երկրորդ դասին պատկանողները մեզի պէս մարդիկ են. կնոջ, զաւկի տէր, այս աշխարհի հետ նորէն գործ մը ունին, ցաւէ կը հասկնան, կը զգան, կը համակրին։ Անոնք քիչ շատ կը վայելեն աշխարհը ու բաժնուած ատեննին ասկէ, բարեկամներ ունին վրանին լացող, զաւակներ՝ յիշատակնին պահող։

Կուսակրօնները ասանկ բան չունին երբեք։ Անոնց իրական հրճուանքին աղբիւրը՝ աշխարհը չէ։ Մանաւանդ վանքերու վարդապետները։ Մենք աշխարհականներս տարօրինակ պահանջներ կ'ընենք անոնցմէ։ Կ'ուզենք որ մուրացիկի աստիճան մը պահեն—չէ՞ որ Յիսուս այնպէս էր.—կ'ուզենք որ բոպիկ շրջին—առաքեալներուն պէս,—կ'ուզենք որ անձնուէր եւ սրբակեաց ըլլան,—Հայրապետներուն ու ճգնաւորներուն նման։ Անոնց փոխարէն իրենց տուածնիս,—աշխարհի տուածը,—երկու օրէն անհետանալու դատապարտուած հողակոյտ մը, ու շատ անգամ բամբասանք, հալածանք, մինչեւ անգամ գերեզմանէն անդին։

Անոր համար հիմա անոնք մեզմէ վարպետօրէ եղած են։ Ամէնէն ծանր, թանկագին զգեստները կը հագնին, անհունին իբր սրբանուէր ծառաները կառքերով կը շրջին, կեանքը վայելելու ճամբան մեզմէ աղէկ գիտեն, ու երբ վախճանին՝—մենք՝ կը մեռնինք—մեզի չեն սպասեր, գլխաւոր կը գային։

Է՛հ, մեծ բաներ մը չեն սակայն ասոնք իրենց ծերուկ մենութեան, լքումի օրերուն փոխարէն։

Երանի իրենց որ հանդարտ խիղճ ունին, որ ամէն օր ներում կը խնդրեն ու կը ներուին։ Երանի իրենց, որ Յայտնութեան նկարագրած աղուոր կեանքը այս աշխարհէն կը սկսին։

* * *

Վանքեր ունինք, բայց իրենց հին իմաստովը վանականներ չունինք կարծեմ։ Սուրբերու սերին պէս վանականութիւնն ալ ջնջուած է։

Մեր կողմերը կան շատ վանքեր, բայց անոնց շատին տէրը Աստուածածի՛նն է։ Բարձրահայեաց, Քաղցրահայեաց, Ախրահայեաց Աստուածածին։ Բառերը մէյմէկ երգ կ'արժեն։

Անհունութեան յաւէտ ծնրադիր կուսակրօններու խօսքը ըրի վերը։ Ըսի թէ անխառն հիացումով դիտած եմ զանոնք։ Սխալեցայ գուցէ։ Անոնցմէ մէկին համար էր խօսքս, վանական եպիսկոպոս մը։ Թուականը չեմ յիշեր,—որովհետեւ քանի մը անդունդ բացուած են այն տարուան եւ այս օրուան միջեւ,—ու ոչ ալ գիւղը, որուն մէկ կողմը բլրակի մը վրայ կառուցած էր հնադարեան վանքը։

Մենեակը ուր հանդիպեցայ իրեն, ճերմակէն դեղին, ու դեղինէն ալ սեւի զարնող պատերով նեղկուկ ու պարզ խորշ մըն էր։ Երուսաղէմի զաւակ էր եւ Էջմիածին ձեռնադրուած։ Երուսաղէմ եւ Էջմիածին, երկուքն ալ յաւէտ պաշտելի։ Չեմ այցելած, սակայն շատ ուխտաւորներու ձեռքը սեղմած եւ անոնց աչքին մէջ չեշտակի նայած եմ, փնտռելով ստուեր մը—դարերու յիշատակներէն։

Աշխարհէն մոռցուած մէկ անկիւնն էր իմ գացած վանքս, եպիսկոպոս վանահայրն ալ վանքին պէս անկիւն մը մոռցուած, խեղդուած էր իր ուսումնասիրութիւններուն մէջ։ Մինչեւ կէս մէջքը երկարող ճերմակ մօրուք, ճակատը խոկանքի ստուերներով պաշարուած, նահապետական տիպար մըն էր, նահապետ մը սակայն առանց զաւկի եւ թոռնիկներու, դեղինէն սեւի անցած պատերուն մէջ նստած միմինակ։

Մէկ երկու գինի նետածի պէս էի, որոշ կը յիշեմ հիմա, հնութիւն եւ յիշատակ կ'արբեցնէին գլուխս այն ատեն։ Անցեալը խառնեցի քանի մը խօսքով, Երուսաղէմէն, Էջմիածինէն, հինէն, նորէն. հիւրընկալս թեթեւ մը կարմրեցաւ երբ պատանեկան միամտութեամբ մը առաջին ուխտերու խօսքեր նետեցի մէջտեղ։ Արգիլուած հո՞ղն էր, գիտեմ, եւ անոր համար այդ կողմէն շատ առաջ չգացի։

—Որպէս զի չնեղանաս, կ'ուզե՞ս քեզի պատմեմ վանական կեանքիս առաջին արցունքին յիշատակը։

Օ՛հ, անշո՛ւշտ, եւ անմիջապէս միտքս բերի Մարիօն Քրօֆորտի Մարիա Ստոլոբաթթան, վանքին մէջ լացողներուն էն հրեշտակայինը։ Երեւակայեցի ուխտաւորուհի դիցանոյշ մը, քանի մը օրուան անցնող սիրոյ մը սարսուռը եւ կախուեցայ խօսակցիս շրթունքէն։

Մռայլ ժպիտով մը կրօնքի ծերունին աչքիս խորունկը նայեցաւ. կարծես գուշակեց միտքս անցածը։

—Չէ՛ ըսաւ, երբեք չես կրնար երեւակայել առաջին արցունքիս պատճառը։ Դուք աշխարհի մարդիկ կը կարծէք թէ ամէն լաց սիրոյ եւ պատրանքի հետ կապուած է։ Այնպէս չէ՛ երբեք։

«Քեզմէ քիչ մը աւելի մեծ էի, երբ Երուսաղէմ ուխտի գացի։ Ճրագալոյցի օրն էր, Ս. Զատկին ամենափառաւոր տօնին օրը։ Ուրիշ ուխտաւորներու հետ, ամբոխին խառնուած գացի սովորական դարպասագինը վճարելու։ Օրուան Պատրիարքէն յանձնարարական մը ունէի, բայց կ'ուզէի այդ առաջին օրը անծանօթ մընալ, մէկ երկու ընկերներէս զատ ուրիշ որ եւ է մէկին։ Սիրտս երկիւղով, տեսակ մը անբացատրելի հիացումով ճմլուած հաւատաւոր ամբոխին հետ գացի Ս. Յարութիւն տաճարը, քրիստոնէութեան ամէնէն նուիրական վայրը։ Բարեկամներէս մէկուն շնորհիւ յաջողեցանք վերնատունը տեղ մը գտնել ու վերէն նայիլ, հազարաւոր, բիւրաւոր ուխտաւորներու խումբին վրայ։ Ամէն լեզու, ամէն կլիմայ, ամէն ցեղ իր ներկայացուցիչը ունէր հոն։ Վերջին դատաստանն էր կարծես։ Հետզհետէ ամբոխին կոհակներէն, ալիքներու խառն մռնչիւնին պէս ձայն մը սկսաւ բարձրանալ, Յոյն, Հայ, Լատին, Ղպտի, Ասորի, ամէն ազգ իր լեզուով, Շարականներ, Տէր Ողորմեաներ կ'ըսէին։ Լոյսը բաժնուած միջոցին շփոթութիւնը իր ծայրագոյն աստիճանին հասաւ։ Զիրար կոխոտել, հրմշտկել, ապտակել, պոռալ, սովորական բաներ էին։ Լուսաւոր տաճարին խորը լոյսերով ողողուած Յիսուսի Գերեզմանին դէպի խորքը դարձուցի ակնարկս։ Խաղաղութեան Աստուածորդին հոն չէ՛ր, հոն չէ՛ր կրնար ըլլալ։ Ան որ խաղաղ անկիւններ փնտռեց քարոզելու, վշտահար սրտեր, լուռ արիւնող, սփոփելու, Գեթսեմանին խոկալու եւ արտասուելու համար, մարդկային կիրքերու այդ Բաբելոնին մէջ չէր կրնար գոյութիւն ունենալ։ Արտասուեցի հոգիիս խորունկէն ու մրմնջեցի մտքէս.—Ո՛ւր իջած ես, նախնի դարերու անբիծ քրիստոնէութիւն։ Ի՛նչ կեղծիքներու, կիրքերու տա՛կ չպարած է գեղ մարդ ճակը....։

Պատրիարքը գիտեր էր լացս եւ այդ իրիկուն ըսեր էր քովիններուն թէ «աչքովս տեսայ, ջերմեռանդութենէն յուզուած կու լար տիրացուն....։»

«Այդ ճրագալոյցը առաջին ու վերջին տեսածս եղաւ։ Հոն մնացի, վարդապետ ձեռնադրուեցայ, սակայն այդ տօնին անգամ մըն ալ չգացի մեծ եկեղեցին։ Ս. Յարութիւն կ'երթայի երբեմն, երբ ստուերներով պատուած, անշշուկ ու լուռ կ'ըլլար ան։ Կ'երթայի հոն համբուրելու Փրկչին գերեզմանը եւ արցունքով աղօթելու։ Տաճարին դարերու մռմունջը կը լսէի, ինծի համար խաղաղութեան եւ մենութեան օրեր կը յուսայի....։»

. . . .

Ծերուկ թէեւ, սակայն առաջին լացին յիշատակը քանի մը արցունք, նորէն պճլտացուց վանահօր աչքերուն մէջ։ Աջը համբուրեցի եւ քաշուեցայ առանձնութեան։

Թուականը չեմ յիշեր, որովհետեւ քանի մը անդունդ բացուած են այն տարուան եւ այս օրուան միջեւ, ոչ ալ գիւղը։

Մոռցուած անկիւն մըն էր վանքը եւ պատերուն գոյնը ճերմակէն դեղին, դեղինէն ալ սեւի փոխուած էր, Աստուածածնի հին մէկ պատկերին պէս։

Իզմիր Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի աշխատութեանց դիւրութեան համար։

ԲԵՐԱՅԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Թեր ու դէմ կարծիքները անկողմնակալ ոգւով հիւրընկալելու սկզբունքին հաւատարիմ, կը հրատարակենք հետեւեալ տեսութիւնը զոր մեզ ղրկած է Բերայի Թաղ. Խորհուրդին հրաժարեալ անդամ Խնդիր էֆ. Սիմոնեան.

* * *

Բերայի Թաղական Խորհրդոյ անդամակցութենէն հրաժարելէս ի վեր կը լսեմ թէ իմ երկու տարիէ ի վեր հետեւած ուղղութեանս մասին ամէն կողմ կը քննադատուիմ։ Ընդհանուր օրէնք է գծագրաբար, թէ ամէն անոնք որ կը ստանձնեն ազգային պաշտօն մը, պէտք է սպասեն այն օրուան ուր իրենց հեռանալէն օգտուելով, կարգ մը անոր յարակից երեւոյթներ երեւան կ'ելլեն։

Բացատրութիւն մը ըլլալու յաւակնութիւնը չունենալով եւ ջանալով հանդերձ անտարբերութեամբ լսել այդ անտեղի ակնարկութիւնները, Բերայի թաղեցւոց հանդէպ խիղճս հանդարտեցնելու համար է միայն որ ներկայ գրութեամբս կը ներկայացնեմ Բերայի վարժարանաց վրայ իմ տեսութիւններս եւ գաղափարներս։

Բերայի թաղը իր բազմամարդութեամբ կարեւոր թաղ մը ըլլալով հանդերձ, իր վարժարանները ունեցած են անկայուն վիճակ մը, երբեմն խանգարուած, երբեմն բարւոքուած, իսկ ինչ որ ճիշդն է միշտ անորոշ վիճակի մը ենթարկուած ըլլալով, հազիւ վերջին երեք տարին բարեկարգ եւ խաղաղ վիճակ մը ստացած էին։

Հոգաբարձութեան եւ Թաղականութեան ու գլխաւոր պաշտօնէից յարատեւ փոփոխութիւնը, Հոգաբարձութեան եւ Թաղական Խորհրդոյ անդամներուն վարժարաններու վիճակէն ընդհանրապէս չհասկնալը եւ ձեռնհաս անձանց խորհուրդներուն դիմելու չիջնալը եւ այսպէս ինքնուրոյն որոշումներ եւ փոփոխութիւններ որոնց մէջ կարգ մը արտաքին ազդեցութիւն եւ մանաւանդ խաթրը մեծ դեր խաղցած են ու կը խաղան, վերջապէս Բերայի կրթական անհրաժեշտ պէտքին համաձայն պիւտճէն մինչեւ ցարդ հաւասարակշռելու համար բարի ջանքի մը պակսիլը պատճառ եղած է նոյն վիճակին։ Երբ տղայ մը վարժարանէ վարժարան եւ ուղղութենէ մը տարբեր ուղղութեան կը հետեւի, բնական է որ աւելի ժամավաճառ ըլլալու դատապարտուած է քան լուրջ դաստիարակութիւն մը առնելու. իսկ երբ միեւնոյն վարժարանին մէջ տարբեր ուղղութիւններ մուտ կը գտնեն, նոյն վիճակը ալ աւելի զգալի կ'ըլլայ, ուստի Հոգաբարձութիւն մը իր պաշտօնը խղճմտօք կատարած կ'ըլլայ երբ թաղին գոնէ անհրաժեշտ պէտքին համաձայն կը դնէ վարժարանը պահանջուած գիծի մը մէջ, առանց քմածին կանոններ ստեղծելու, հետեւելով միմիայն կրթական ընդունուած ծրագրի մը որով կ'երաշխաւորուի միօրինակ յարատեւութիւնը։ Ըստ այսմ, պէտք էր Բերայի Էսայեան երկսեռ վարժարանը ունենար մանչերու եւ աղջկանց նախակրթարանական մէյ մէկ կարգեր եւ տարրական միջին եւ բարձրագոյն դասընթացքներ։ Երբ մէկ կողմէ մանչ տղաք կրնան ի վերջոյ Կեդրոնական վարժարանը աւարտել իրենց ուսումը, աղջկանց համար կազմել լրացուցիչ երկու դասընթացք որուն անհրաժեշտ կարեւորութիւնը չէ՛ թէ Բերայի այլ ընդհանուր ազգին համար ակներեւ էր։ Տօլապտէրէի եւ Նարեկեան մանկապարտէզներու տալ հարկ եղած մղումը մէկ վարիչ եւ երկուքական օգնական ուսուցչուհի միշտ պահելով, Տօլապտէրէի վարժարանին արդի [illegible] շէնքին մէջ, փոխանակ 150-200 մանուկներ խառնուած պահելու, փոխադրել օդաւէտ վայր մը Պանկալթիի բարձանց վրայ, անոր կցելով Լուսաւորչեան մանկապարտէզը, գերեզմանատան Լուսաւորչեան վարժարանի մէջ հաստատել մանչերու Արհեստագիտական վարժարան մը եւ այս բոլոր հաստատութեանց համար հարկ էր եւ անհրաժեշտ 13,500-14,000 ղրուշի ամսական գումար մը, որուն մէջ է Տօլապտէրէի մանկապարտէզի համար վարձուելիք տան վարձքն ալ։

Առանց մտնելու առ այժմ մանրամասնութեանց, Բերայի մէջ մանչերու արհեստագիտական վարժարանի մը կազմութեան անհրաժեշտ կարեւորութիւնը պիտի յայտնեմ։ Այն աշակերտները որոնք իրենց ընտանեկան դիրքով եւ կարգ մը պատճառներով,—զոր ցաւալի է յիշել—եւ հակառակ եղած ջանքերու, երբ ամուլ կեանք մը վարելու եւ երբ լեցուի իրենց տարիքը արհեստաւորի մը քով իբր սկսնակ աշակերտ ներկայանալու եւ հոն աշակերտութեան հետ համընթաց, ամէն տեսակ աղտեղի կեանքի մը պայքարին վարժուելու դատապարտուած են, այդ աշակերտները պէտք է արհեստագիտական վարժարանի մը մէջ գրական, գործնական արհեստները զարգացնելով հանդերձ ուսմանց ալ պարապելով՝ անոնց ապագան ապահովել։ Այս գաղափարին գործադրութիւնը թաղին անհրաժեշտ մէկ պէտքը կը լրացնէ, նկատի առնելով որ ամէն տարի թաղին վարժարաններէն 20-30 աշակերտներ կը հեռանին արհեստի, կանուխէն մեկնելով վարժարանէն։

Հոգաբարձութեան մը նուիրական պարտականութիւնն է թաղին զաւակներուն դաստիարակութեան խնդրոյն մղում տալու համար գոհացում տալ թաղին պահանջման։ Լուրջ գործի մը, նոյն իսկ դանդաղ թերեւս, այլ հաստատ քայլերով սկսուած գործի մը յարատեւութիւնը ապահովուած կրնայ նկատուիլ այն ատեն, երբ ծրագիրը առաջուընէ պատրաստուած է եւ ամէն ջանք կ'ըլլայ անոր գործադրութեան համար։ Իր վայելուչ կերպով դաստիարակութիւնը ներկայացնել Բերայի մէջ, լրացնել թաղին անհրաժեշտ պէտքը, եւ մանաւանդ դնել վարժարանները այն օրինաւոր շաւղին մէջ, ուր միօրինակ պիտի կարենային ընթանալ ինչ փոփոխութիւն որ կրէին վարիչ մարմինները. այս էր ահա՛ գաղափարս եւ ծրագիրս, որոնց գործադրութեան կը հետապնդէի։

Պիւտճէն հաւասարակշռելու խնդիրը երկու տարիէ ի վեր բանակցութեան նիւթ եղած է Կալուածոց Հոգաբարձութեան եւ Թաղական Խորհրդոյ մէջ. համառօտ պատմական մը կը բաւէ խնդրոյն բուն իրականութեան վերահասու ըլլալու համար։

Անկէ տարիներ առաջ երբ Խառն Ժողովոյ որոշմամբ կազմուեցաւ Պարտուց Բարձման Յանձնաժողովը, պարտք դրուեցաւ նոյն Յանձնաժողովին վրայ վճարել Բերայի Ազգային վարժարանաց համար ամսական 75 ոսկւոյ գումար մը, մինչեւ որ պարտուց տարեկան գլխավճարը հասնէր %ին 10 համեմատութեան։ Տարիներ վերջը Բերա ունեցաւ բացառիկ դիրք մը. իր վարժարաններու կանոնաւոր ընթացքին եւ անհրաժեշտ պէտքին համար չբաւեց նոյն ամսական գումարը եւ խնդիրը ներկայացուց Խառն Ժողովին որ որոշեց եւ հրամայեց յիշեալ Յանձնաժողովին վճարել ամսական հարիւր ոսկի։ Քաղաքական Ժողովը վճարման դիւրութիւն մը ցոյց տալով հանդերձ համաբաշխութեամբ կարգադրելու խորհուրդը տուաւ։

98-99 տարեշրջանը սկսած ըլլալով Թաղական Խորհուրդը որոշեց նախորդ գումարով գոհանալ եւ ըստ այնմ դիւրութիւն մը ընծայել Կալուածոց Հոգաբարձութեան։

99-900 տարեշրջանի սկիզբը յիշեալ Հոգաբարձութիւնը վարժարանաց ընթացքը չխափանելու համար՝ փոխառութիւն մը ըրաւ պայմանաժամով, որ յետոյ երկարեցաւ մինչեւ տարեշրջանի վերջ, իսկ միւս կողմէ խնդիրը նորէն ներկայացուած էր Խառն Ժողովոյ եւ նախորդ որոշմանց գործադրութիւնը խնդրուած էր։

Խառն Ժողովը դեռ որոշում մը տուած չէր, Կալուածոց Հոգաբարձութեան բարեացակամութիւնը իր ըրած փոխառութեամբ ակներեւ էր, իսկ եթէ անհնար իսկ ըլլար այս մասին կարգադրութիւն մը ընել, այն ատեն ուրիշ միջոց մը կրնար խորհուիլ։ Իսկ թաղին անհրաժեշտ պէտքը անտեսելով, առանց կրթական ծրագիրը լրջօրէն քննելու, փութացնել խնայողական որոշմանց գործադրութիւնը՝ խղճամիտ պաշտօնավարութեան մը պահանջմանց բոլորովին հակառակ կը համարիմ։

Չմոռնամ ըսել թէ Բերայի վարժարանները 750-800 աշակերտ եւ աշակերտուհի կը յաճախեն։ Աւելի մանրամասնութեան չեմ մտներ առ այժմ։ Միայն սա կէտը կ'աւելցնեմ թէ իրաւ է որ կարգ մը անձեր առանց իսկ վարժարաններու սեմէն ներս մտնելու, առանց ասոր անոր խօսքերուն անսալու եւ կամ ինչպէս սովորութիւն է մեր մէջ կարծիք մը յայտնած ըլլալու սնափառութեամբ կարգ մը անտեղի դիտողութիւններ կ'ընեն, սակայն Ազգ. Կեդրոնական Վարչութիւնը կրնայ անշուշտ ձեռնհաս մարմնոյն յանձնել վարժարաններու մասին իմ պաշտօնավարութեանս միջոցին մտածուած եւ մեծ մասամբ գործադրուած տնօրէնութեանց անաչառ քննութիւնը։

Խնդիրը կը պարզուի այն ատեն լիովին։

ԽՆԴԻՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինու դէպքեր

Բէքինի գրաւումը.— Շաբաթ օրուան և մանաւանդ կիրակի ու երկուշաբթի օրուան հեռագիրները վերջնականապէս հաստատեցին միջազգային զինուորներուն Բէքին մտած ըլլալուն լուրը։ Օտար դեսպանները զորս հեռագրական ու լրագրական թղթակիցները քանի անգամ մեռցուցին և յետոյ ողջնցուցին, այլ եւս զերծ են ամէն վտանգէ, քանի որ միջազգային զինուորները շրջապատած են դեսպանատուները։ Կը մնայ այլ եւս գիտնալ թէ Մեծ Տէրութիւնները ի՛նչ եղանակով հաշիւ պիտի պահանջեն Չինացիներէն՝ գործուած այդչափ խժդժութիւններուն համար։ Լի-Հունկ-Չանկի և Չինու կառավարութեան կողմէ եղած սպառնալիքները օգուտ մը չունեցան։ Հիմա դէմ առ դէմ կը գտնուին Մեծ Տէրութեանց զինուորները և Չինացիները. սպասենք արդիւնքին։ Բէքինի գրաւումէն առաջ միջազգային զինուորներուն կատարած գործողութեանց վրայ զանազան լուրեր կան վերջին թղթաբերով առնուած եւրոպական լրագիրներուն մէջ։ Թիէն-Չինէն օգոստոս 11 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.

«Հօ-Սի-Վու միջազգային զինուորներուն կողմէ գրաւուեցաւ՝ Թունկի զինուորներուն հետ կատարուած կատաղի ճակատամարտէ մը ետքը։ Այդ անձը ինք կը հրամայէր զինուորներուն։ Միջազգային զինուորները, թող չտալու համար որ Չինացիները նորէն մարտկոցներ շինեն անմիջապէս, սկսան զանոնք հալածել, և այսօր 26,000 մէթրի չափ պիտի մօտենան Բէքինի։ Հեծելազօրքերը հարաւային կողմը կը յառաջանան, որպէս զի Չինացիներուն դէպ ի Բաօ-Թինկ-Ֆու նահանջը արգիլեն։»

—Անգլիացի Պրիւս ծովակալը Թաքուէն կը հեռագրէ օգոստոս 11 թուականով.— Միջազգային զինուորները Բէքինէն գրեթէ 27 մղոն հեռու կը գտնուին. մեծ ընդդիմութեան մը չհանդիպեցան։ Չինացիները դիրք մը պատրաստած էին, բայց միջազգային զինուորներուն յառաջանալը երբ տեսան, խոյն՝ հեռացան։ Պէնիալի երկու հեծելագունդեր յարձակեցան թաթար հեծելազօրքերուն վրայ, մեծ կորուստներ պատճառելով անոնց. նաեւ Մա և Սունկ զօրավարներուն դրօշները։ Միջազգային զինուորները շատ նեղուեցան տաքէն, բայց անոնց առողջական ու բարոյական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Ամերիկացի Չէֆի զօրավարն ալ կը հեռագրէ.— «Մեծ ընդդիմութեան մը չհանդիպեցանք, բայց օդին անելի տաքութենէն բազմաթիւ զինուորներ հիւանդացան։ Նաթօու կը գտնուի Բէյ-Հօյի վրայ՝ Հօ-Սի-Վուէն 12 մղոն անդին։ Այդ երկու կէտերուն մէջտեղը կը գտնուի Թիէն-Չինէն Բէքին տանող ճամբուն ամէնէն դժուարին մասը։ Նաթօու Հօ-Սի-Վուի և Թունկ-Շաույի կէս ճամբան է՝ Բէքինի արեւելեան կողմը։»

—Թաքուէն օգոստոս 14 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Միջազգային զինուորները օգոստոս 11ին Մաթաօ հասան, շատ մը նեղութիւններ կրելէ ետքը։ Չինական բազմաթիւ բանակ մը անոնց ճամբան կը կտրէ Տանկ-Թիօ-Վանի մէջ։ Ռուս հրամանատարը կը ծանուցանէ թէ ետեւի կողմէն իր հաղորդակցութիւնները վտանգի տակ են և օգնութիւն կը խնդրէ՝ յարձակումէ մը վախնալով։ Ֆրանսական վաշտ մը և իտալական երկու գումարտակներ ցամաք հանուեցան։»

—Գերմանական Վոլֆ գործակալութիւնը Թաքուէն օգոստոս 14 թուականով սա հեռագիրը ստացաւ.— «Օգոստոս 12ի կիրակի օրը, առտուն կանուխ Ճափոնցիները, առանց ընդդիմութեան հանդիպելու, գրաւեցին Թունկ-Չէու քաղաքը, 400,000 բնակիչով՝ Բէքինէն 20 մղոն դէպ ի Արեւելք։ Կ'երեւայ թէ թշնամին գիշերը նահանջած էր դէպ ի Բէքին։ Ճափոնցիները Թունկ-Չէուի մէջ գտան մեծաքանակ ռազմամթերք և արմտիք։»

Բէքինի մէջ.— Բէքինի կացութեան մասին թէեւ ճշգրիտ լուր մը չկայ, սակայն ըսողներ կան թէ Թուան իշխանը սպաննել կու տայ օտարականներուն ուտելիք տուողները և կամ անոնց համակրութիւն յայտնողները։ Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ Լի-Հունկ-Չանկ, Լի-Հուն-Լի և Չանկ-Չի-Թունկ փոխարքաները աղերսագրով մը խնդրեր են խնամակալուհիէն որ միջազգային զինուորները մօտենալուն առթիւ Բէքինէն չհեռանայ։ Կարգ մը զրոյցներու նայելով, չինացի պաշտօնատարները կը յայտարարեն թէ պատրաստ են միջազգային զինուորներուն յանձնելու օտար դեսպանները, ընտանիքները ու սպասաւորները, բայց բնիկ քրիստոնեաներու մեկնումը պիտի չարտօնեն, վասն զի ատոնք իբրեւ չինական հպատակ Չինու կառավարութեան կողմէ պիտի պաշտպանուին։

—Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Չինու կառավարութիւնը պաշտօն պիտի յանձնէ բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը, որ Թունկ-Չօու պիտի երթայ դիմաւորելու միջազգային զինուորներու հրամանատարը և անոր հետ խորհրդակցելու այն միջոցներուն վրայ զորս հարկ է ձեռք առնել մինչեւ ծովեզերք ապահովելու համար դեսպանները և օտարականները։ Կ'ըսուի թէ այդ պաշտօնը յանձնուեր է Չինկ իշխանին։

Շանկայի խնդիրը.— Անգլիացիները, ինչպէս երէկ ծանոյց հեռագիրը, զինուոր ցամաք հանեցին Շանկայ և այդ պատճառաւ Ֆրանսական զինուորներէն ալ գրաւեցին տեղւոյն ֆրանսական ստացուածքները։ Շանկայէն ուրիշ հեռագիր մըն ալ ըսած էր թէ ծովակալները կը միանան Անգլիոյ յաւակնութիւններուն դէմ։ Այս երկու հեռագիրներէն առայժմ կարելի չէ կացութիւնը ստոյգ կերպով հասկնալ, հետեւաբար աւելի բացորոշ լուրերու սպասել հարկ է։ Վերջին թղթաբերով առնուած եւրոպական թերթերուն մէջ որոնց թուականը կը հասնի մինչեւ անցեալ չորեքշաբթի, զանազան տեղեկութիւններ կը գտնենք։ Շանկայի օտար հիւպատոսները նոյն օրը գումարում մը ունեցեր են։ Անգլիական զինուորներուն ցամաք ելլելու մասին ո և է դիտողութիւն չէ եղած հիւպատոսներուն կողմէ, բայց յայտարարած են որ Անգլիացիները եթէ զինուոր ցամաք հանեն, իրենց կառավարութիւններն ալ այդ օրինակին պիտի հետեւին։ Բրիտանական հիւպատոսը բողոքեր է իր պաշտօնակիցներուն այդ ընթացքին դէմ և սպառնացեր է ետ ղրկել՝ ցամաք ելլելու պատրաստ գտնուող զինուորները։

Չինական թորփիլահալած մը.—Նաւային ռուս սպայ մը որ ականներ դնելու պաշտօն ունի, Թաքուի և Բորթ-Արթուրի մէջտեղը գրաւեր է չինական թորփիլահալած մը, անոր վրայ պարզելով ռուսական դրօշը։

Հեռագրաթել.—Եանկ-Չունի և Թիէն-Չինի միջեւ եղած հեռագրաթելը թէեւ խզուած է, սակայն միջազգային զինուորներուն կողմէ կը նորոգուի։

Պ. Պռոտրիքի ճառը.—Անգլիոյ արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Պրոտրիք Անգլիոյ մէկ քաղաքին մէջ քաղաքական ճառ մը խօսելով ըսաւ.

«Անգլիա միշտ որոշած է պաշտպանել իր շահերը ամբողջ աշխարհի մէջ, մանաւանդ Եանկ-Չէի վրայ։ Զինուորներ ցամաք պիտի հանէ Շանկայ, եթէ հարկ ըլլայ, որպէս զի Անգլիացիները պաշտպանէ Չինացիներուն չարամիտներուն դէմ։ Կացութիւնը, սակայն, բաւուքած է Չինու մէջ։ Միջազգային զինուորները հետզհետէ կը մօտենան Բէքինի։ Չինական իշխանութիւնները գիտեն թէ անձնապէս պատասխանատու պիտի ըլլան, եթէ ո և է վնաս հասնի դեսպանատուներուն։ Բոլոր Տէրութիւնները ընդունեցան Վալտէրսէ կոմսին անուանումը իբրեւ ընդհանուր հրամանատար միջազգային զինուորներուն։ Անգլիոյ շահերը յաճախ համանման են Գերմանիոյ շահերուն։ Երկու երկիրներուն զինուորները դէպ ի յաղթութեան կը դիմեն լաւ ընկերակցութեան ոգիով մը։ Այդ գործակցութիւնը պիտի ամրացնէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ բարեկամական կապերը։ Բարեբաղդութիւն մըն է թէ ծովակալը և անգլիական հիւպատոսը կրցած են ձեռք բերել Եանկ-Չէի փոխարքաներուն աջակցութիւնը։ Անոնց ազդեցութիւնը պիտի արգիլէ անիշխանութիւնը որ կրնայ փոխել Չինու ապագան և վտանգ մը ըլլալ ամբողջ աշխարհի համար։»

Ռուսական պաշտօնագիր մը.—Ռուսիոյ կայսրութեան պաշտօնաթերթը հետեւեալ Պաշտօնական Զեկոյցը հրատարակած է.

«Որովհետեւ Բէ-Չի-Լիի մէջ զինուորական գործողութիւններու ամէնէն նպաստաւոր եղանակը կը մօտենայ և Թիէն-Չինի մէջ կարեւոր թիւով միջազգային զինուորներ հաւաքուած են որոնք քիչ ատենէն նոր օգնութիւններ պիտի ստանան, հարկ եղաւ ձեռք առնել ընդհանուր հրամանատարութեան խնդիրը այն պարագային համար երբ, դէպքերու անդիմադրելի ոյժին առջեւ, միջազգային զինուորները ստիպուին ընդարձակել իրենց գործելու շրջանակը։ Այս միջոցիս կարծիքներու փոխանակութիւն մը կը կատարուի թէ ի՛նչ եղանակով կարելի է լաւագոյն միութիւն մը հաստատել միջազգային զինուորներուն գործողութեանց մէջ։ Վիլհէլմ Կայսրը հեռագրեց Ռուսիոյ Կայսեր և շահակից կառավարութեանց՝ առաջարկելով անոնց Վալտէրսէ կոմսին յանձնել՝ Բէ-Չի-Լի համախմբուած միջազգային զինուորներու գործողութեանց տեսչութիւնը. նաեւ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ ծագելիք շփոթութեանց կարելի եղածին չափ շուտով կարգադրութիւնը։ Նիքոլա Կայսրը պատասխանեց թէ իր կողմէ արգելք մը չէր տեսներ Գերմանիոյ կայսեր առաջարկութեանը ընդունելուն, վասն զի քանի որ Բէ-Չի-Լիի ծովածոցին մէջ միջազգային բազմաթիւ զինուորներ պիտի համախմբուին, գործողութեանց մէջ միութիւնը անհրաժեշտ պայմանը կ'ըլլայ՝ Տէրութեանց գործին յաջողութեանը համար։ Վալտէրսէ կոմսին բարձր կացութիւնը և մարէշալի աստիճանը իրաւունք կուտան անոր հրամայել զանազան ազգերէ բաղկացած զօրախումբի մը, որոնք միեւնոյն նպատակին համար կը գործակցին։ Վերջապէս բարոյական ուրիշ պատճառներ ալ կան, և այն իրողութիւնը թէ Գերմանիոյ դեսպանը այնչափ վայրագութեամբ սպաննուեցաւ Բէքինի մէջ, կ'արդարացնէ այն բաղձանքը թէ այդ սպան հրամանատար կարգուի՝ չինացի ապստամբներուն դէմ գործող միջազգային զինուորներուն։ Պէտք չէ սակայն մոռնալ թէ արտօնելով հանդերձ որ ռուս զօրախումբը գերման մարէշալի մը հրամանին տակ դրուի, Ռուսիոյ Կայսրը բնաւ չի խորհիր շեղելու քաղաքական այն ծրագրէն, որուն ընդհանուր գիծերը կատարեալ համաձայնութեամբ սահմանուած են Ֆրանսայի և ուրիշ տէրութեանց հետ։ Ռուսիա անձնասիրական նպատակ մը չունենալով, կը փափաքի որ բարեկարգութիւնը կարելի եղածին չափ շուտ վերահաստատուի. նաեւ կ'ուզէ Չինու դրացի կայսրութեան հետ լաւագոյն յարաբերութիւնները պահպանել։ Ռուսիա հաւատարիմ պիտի մնայ իր պատմական աւանդութիւններուն, և եթէ Չինու մէջ անկարգութեանց շարունակութիւնը զինուորական աւելի ազդու գործողութիւն մը անհրաժեշտ ընծայէ, պիտի հետեւի մարդասիրական աւանդութիւններուն, որոնք ամէն ատեն նպաստած են ռուսական բանակին փառքին։»

Ընդհանուր հրամանատարը.—Պէրլինէն կը հեռագրեն օգոստոս 15 թուականով.—«Գերման կառավարութիւնը այսօր ընդունեց Ֆրանսայի հաւանութիւնը՝ Վալտէրսէ կոմսին ընդհանուր հրամանատար անուանուելուն համար։ Կէս-պաշտօնական լրագիրները կը յայտարարեն թէ Ֆրանսայի պատասխանը կատարելապէս գոհացուցիչ եղանակով պատրաստուած է։ Ուրեմն բոլոր տէրութիւնները հիմա ընդունած են ծերունի մարէշալը իբրեւ ընդհանուր հրամանատար, բայց հաւանական կ'երեւայ որ կոմսը տակաւին Չին չհասած աւարտին այն գործողութիւնները զորս վարելու կոչուած է։

—Ֆրանսական կառավարութիւնը, կ'ըսէ Տէպա, ծանոյց գերման կառավարութեան թէ Վալտէրսէ մարէշալը երբ Չին հասնի և իր աստիճանին բարձրութեամբը միջազգային զինուորներուն հրամանատարներուն Խորհուրդին մէջ արժանի եղած տեղը գրաւէ, Ֆրանսական զինուորներու ընդհանուր հրամանատար Վուայռոն զօրավարը իր յարաբերութիւնները պիտի ապահովցնէ մարէշալին հետ։

Շանկայէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Անգլիա եթէ չգործադրէ Շանկայ զինուոր ցամաք հանելու բացարձակ որոշումը, պիտի կրկնուի այն ստորնութիւնը որուն ենթարկուեցաւ Բորթ-Արթուրի միջադէպովը և կործանարար հետեւանք մը պիտի ունենայ Եանկ-Չէի նահանգներուն մէջ անոր ազդեցութեանը համար։

—Դարձեալ Շանկայէն կը հեռագրեն Թայմզի օգոստոս 14 թուականով.— «Երեք փոխարքաները գետին մէջ խարսխած են և հրամանի կը սպասեն զինուոր ցամաք հանելու համար։ Չի գիտցուիր թէ ի՛նչու կը վարանին։ Հանրային կարծիքը միաձայնութեամբ կը յայտարարէ թէ քանի որ գործը այս կէտին հասած է, զինուորներուն ետ քաշուիլը շատ գէշ հետեւանքներ պիտի ունենայ։»

—Հոնկ-Քոնկէն կը հեռագրեն օգոս. 14 թուականով.—Սի-Քիանկի նահանգը հանդարտ է։ Չինական բազմաթիւ զինուորներ գետն ի վեր գացին։ Կը կարծուի թէ ատոնք Սեւ-Դրօշակներ են որոնք Բէքինի վրայ կը քալեն։ Անգլիական թնդանօթակիր մը միշտ կը կենայ Վու-Շանի առջեւ։ Բրիտանական յածանաւակ մը Սիվա-Թանի մօտերը գնաց, ուր քրիստոնեաները նորէն խոշտանգուած են։ Քանթոնի մէջ խոշոր թնդանօթներ զետեղուեցան՝ Վամբոայի պատուարը փակելու համար։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Լորտ Ռոպէրթս Բրէթորիայէն օգոստոս 14 թուականով հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան.

«Էլանտս-Ռիվըրի փոքրաթիւ զինուորները որոնց համար ինչպէս օգոստոս 8ին հեռագրեցի, կը կարծուէր թէ թշնամիին ձեռքը գերի ինկած են, օգոստոս 10ին տակաւին կ'ընդդիմանար։ Այդ թուականին Հոր դեր-գնդապետը կրցաւ սուրհանդակ մը ղրկել որ Մէյֆըքինկ հասաւ։ Վաշտունը եօթը կորուստ ունեցած է, որուն մէկը սպայ։ Քէրինկթըն զօրավարը հրաման ստացաւ անմիջապէս Զէրուսթ երթալ։ Տեղեկութիւն տրուեցաւ Ճէն Համիլթըն զօրավարին որ կարելի եղածին պէս օգնութեան փութայ Հոր դեր-գնդապետին։ Զինուորները, այսօր կէս օրէն ետքը, Էլանտս-Ռիվըի մօտեցած պիտի ըլլան 40 մղոնի չափ։ Լորտ Միթհուէնէն ու Լորտ Քիչնըրէն ո և է լուր չկայ. ատոնք հեռագրական գիծէն հեռու կը գտնուին։ Կը ցաւիմ ծանուցանելու թէ Հիլըր գնդապետը, որուն համար յուլիս 31ին ըսած էի թէ անյայտացած է, Պօէրներուն կողմէ սպաննուեր է։ Երկու անձեր, իբրեւ հեղինակ անոր սպաննութեան, զինուորական ատեանի մը առջեւ պիտի դատուին։»

—Բրէթորիայի մէջ բացարձակապէս կը հերքեն այն լուրը թէ Լորտ Ռոպէրթսի առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ չէ և թէ ծերունի մարէշալը բժշկական գործողութեան մը հետեւանքով տասը օր հիւանդացեր է։ Լորտ Ռոպէրթս ո՛չ բժշկական գործողութիւն կրած և ոչ օր մը իսկ հիւանդացած է Հարաւային Ափրիկէ հասած օրէն ի վեր. մարէշալը եթէ սպայակոյտի գործերով զբաղած չըլլայ, միշտ ձիով կը պտտի։

—Պօէր զօրավար Բրինզլօւ որ Անգլիացիներուն անձնատուր եղած էր, անցեալ երեքշաբթի Բարէյուսոյ Գլուխը հասաւ Պէթլէհէմէն։ Կ'ըսէ թէ պատերազմէն յոգնած է և կը փափաքի որ հաշտութիւն կնքուի։ Բրինզլօւ զօրավարը կը յայտարարէ թէ Պօէրներուն մեծամասնութիւնը դժգոհ է Պ. Քրիւկէրի ընթացքէն։ Բարէյուսոյ Գլուխին մէջ այնպէս կը նկատուի թէ այդ անկանոն պատերազմը աւարտելու համար տակաւին երեք ամիս պէտք է, բայց կարծողներ ալ կան թէ այն օրը երբ Տէվէթ ու Տըլարի Պօէր զօրավարները գերի բռնուին, պատերազմը ինքնին վերջացած պիտի ըլլայ, վասն զի Պոթա ալ պիտի ստիպուի անձնատուր ըլլալ։ Մ. Նահանգաց ընդհանուր հիւպատոս Սթոու գնդապետը որ Բրէթորիա գացած էր Բարէյուսոյ Գլուխը վերադարձաւ, ըսաւ թէ իր գտնուած կառախումբին վրայ յարձակողներուն մէջ հազիւ տասը Պօէրներ կային և թէ միւսները օտար կամաւորներ էին։ Հիւպատոսը կ'ըսէ թէ Պօէրներու մեծամասնութիւնը թշնամութեանց դադարմանը փափաքող է։

—Ուաշինկթընի արտաքին գործոց պաշտօնարանը կը հերքէ այն լուրը որուն համաձայն Քրիւկէր Նախագահը խնդրած ըլլայ Լուրէնսօ-Մարքէզի ամերիկեան հիւպատոսէն թէ ի հարկին կրնա՞յ ամերիկեան հիւպատոսարանը ապաստանիլ։

—Գերման լրագիրները կ'ըսեն թէ պօէր պատուիրակները կատարելապէս հասկցած են թէ Տէրութիւնները բոլորովին կը զբաղին չինական խնդրով։ Այդ պատճառաւ պօէր պատուիրակները Բեգերսպուրկ գացած են միմիայն իրենց կառավարութեան հրահանգներուն համակերպելու համար։

—Բրիւքսէլլէն կը հեռագրեն չորեքշաբթի օրուան թուականով.— Տէվէթ զօրավարը յաջողեցաւ անցնիլ երկաթուղիի գիծը և հիմա դէպ ի հիւսիս կ'երթայ՝ միանալու Տըլարի զօրավարին որ Ռուսթէնպուրկը գրաւած է։ Տէվէթ զօրավարին զօրախումբը արդէն Վէնթէրստորբ կը գտնուի։ Լորտ Քիչնըր՝ ուրիշ զօրավարներու հետ, զայն պաշարելու կ'աշխատի։ Օռանժ գետի գաղթավայրէն Պօէրները հեռացած են. միայն Օլիվիէ հրամանատարին հետ փոքր զօրախումբ մը կայ Հէյլպրոնի մօտերը։ Սըր Ռըտվըրս Պուլըր ու Ֆրէնչ զօրավարը իրարու միացան։

ԿԱԼԼԷՍԻ իշխանը ու իշխանուհին, անցեալ չորեքշաբթի, Օզպըրն զբօսանաւով Գերմանիա ուղեւորեցան։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Կը կարծուի թէ Լորտ Սոլզպէրի Վօժ գտնուած միջոցին տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար ֆոն Պիւլով կոմսին հետ։

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը միշտ համազգեստով դուրս պիտի ելլայ։ Արքայական անձնապահ հեծելազօրքերը միշտ պիտի հետեւին Ն. Վեհափառութեան։

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹԷՆ ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն.—Յունաստանի թագաւորը ու որդին Կոստանդիանոս իշխանը այսօր հոս հասան։ Մտադիր են, այսօր Կալլէսի իշխանին և իշխանուհիին, անոնց աղջկանը և Տանիմարքայի գահաժառանգ իշխանին հետ Քրանպէրկ երթալով Ֆրէտէրիք Կայսրուհիին հետ ճաշել։ Իրիկուան հոս պիտի դառնան։

ԻՏԱԼԻՈՅ երկաթուղիի արկածին համար կատարուած քննութեանց առաջին արդիւնքէն կ'երեւայ թէ Ֆիորէնցա երթալիք ճեպընթացը որ 14 վայրկեան ուշ մնացած էր, Հռոմէն 12 քիլոմեթր հեռուն ստիպուեր է կենալ, վասն զի իր զսպակներէն մէկը խանգարուած էր։ Այդ միջոցին՝ վրայ եկեր է ուրիշ կառախումբ մը որ Անքոնա կ'երթար։ Այս վերջինը մեծ արագութեամբ կոր գիծ մը դառնալով չէ տեսեր Ֆլորէնցայի ճեպընթացը, յորով զարնուեր է անոր՝ կտոր կտոր ընելով ծայրի վակոնները։

ՆՈՒՈՀԱՄԱՅԷՆ (Ճափոն) կը հեռագրեն թէ վերջին երաշտութեան յաջորդեր են հեղեղանման անձրեւներ։ Մեծ ողողումներ պատահելով երկու հարիւր հոգի խեղդուեր են։ Երկաթուղիի գիծերը շատ տեղեր աւրուած են։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔԷՆ հինգշաբթիի թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ չորեքշաբթի օրը Բիէրսընի մէջ (Միչիկան) ուղեւոր տանող երկաթուղիի երկու կառախումբեր իրարու զարնուեր են՝ մշուշի հետեւանքով։ Ինը հոգի մեռած են և բազմաթիւ վիրաւորներ կան։

ՍՈՖԻԱՅԻ Նարոտնի Բրավա կէս պաշտօնական լրագիրը կ'ըսէ թէ Ռումանիոյ բանտերը Պուլկարներով լեցուած են եւ թէ ռումանական իշխանութեանց շահը կը պահանջէ հասկնալ թէ պէտք չէ Հրեաներու նման ընթացք մը ունենալ։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԷՆ կը հեռագրեն Բէշթէր Լոյտի թէ վճռաբեկ ատեանին որոշմամբ Ռուսիոյ ամէն կողմերը պիտի կրնան բնակիլ այն Հրեաները, որոնք մեղան եւ կամ կօշիկի համար մեղրամոմ կը պատրաստեն։

—Բեդերսպուրկի բարեգործական պաշ. Ընկերութիւնը, ռուս լեզուն տարածելու համար որոշած է տպագրել տալ ռուսերէն-պուլկարերէն, սերպերէն-պուլկարերէն և ռուսերէն-չեհերէն բառարաններ։

ԱԶԴ.—Հանր. Պարտքի Վարչութեան

Հանրային Պարտքի Վարչութեան թողեալ հասոյթներու տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին որ այդ հաստատութեան վերաբացումը պիտի կատարուի չորեքշաբթի 23 օգոստոս/5 սեպտեմբեր 1900, և դասաւանդութիւնները պիտի սկսին նոյն օրը։ Հետեւաբար կը հրաւիրէ Ա. ու Բ. կարգի ուսանողները նոյն թուականին պատրաստ ըլլալ Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին մէջ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

31/13 օգոստ. 1900 3—8

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

(Շար. ուրբաթի թիւէն)

Յօդ. ԿԳ.— Նախորդ յօդուածին համաձայն ընտրուած մարդահամարի յանձնաժողովները նախ գաւառակին կեդրոնէն սկսելով՝ ամէն գիւղ պիտի պտըտին, հոն գտնուած բոլոր բնակիչները պիտի արձանագրեն կարգաւ, գիւղին կամ թաղին մէջ ընտանիքին պետը ճանչցուած անձէն սկսելով, զաւակները, թոռները և ընտանիքին անդամներէն համարուող անձերը։ Մարդահամարի այս քննութիւնները պիտի կատարուին երկրորդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն։ Երբ տեղի մը մարդահամարը կը կատարուի, բնակիչները երկու դասակարգի պիտի բաժնուին. անոնք որ հաստատ բնակութիւն ունին, ամուսնացած են. ատոնք տեղացի պիտի համարուին. իսկ երկրորդ դասակարգը պիտի կազմեն չամուսնացած մարդիկը, որոնք ո՛ և է արհեստով կամ վաճառականութեամբ կը զբաղին, և ուսում ստանալու համար առժամեայ բնակութիւն հաստատողները, ծառաները, գործաւորները։ Ա. դասակարգին մէջ գտնուողները գաւառակին մարդահամարի տումարներուն մէջ պիտի արձանագրուին, իսկ Բ. դասակարգին վերաբերողները օտարականներու տետրակին մէջ պիտի արձանագրուին։ Մարդահամարին վերջացած ատեն առձեռն տետրակներու մէջ պիտի նշանակուին։ Այն գաղթականները որոնք հաստատ բնակութիւն ունին կամ իբր հիւր գացած են հոն, և սովորական եղանակին ամառանոց կ'երթան ու այն վրանաբնակ աշիրէթները որոնք ամառ և ձմեռ որոշեալ տեղեր կ'երթան, բուն մարդահամարի տետրակին մէջ արձանագրուելէ առաջ, առձեռն տետրակներու մէջ պիտի նշանակուին, հաստատ բնակութիւն հաստատողներու արձանագրութենէն յետոյ։ Իսկ այն գաղթականներուն որոնք ուրիշ տեղ կը հաստատուին, նոյն տեղւոյն վրայ հարկ եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին։

Յօդ. ԿԴ.— Առանձնաշնորհեալ նահանգներու բնակիչներէն անոնք որ իբր հիւր և կամ թէ վաճառականութեան համար՝ մարդահամար կատարուած տեղը կը գտնուին, նախորդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, մարդահամարը վերջացած պահուն իրենց անունները կ'արձանագրուին օտարականներու տետրակին մէջ. իսկ անոնք որ օտ. հպատակ ըլլալով, կը պնդեն թէ օտար տէրութեան հպատակութիւնը և պաշտպանութիւնը կը վայելեն, անոնց անունները պիտի արձանագրուին առձեռն տետրակներու մէջ և անոնց առարկութիւնները թուղթին լուսանցքին վրայ պիտի ծանօթագրուին։ Օտար հպատակ ըլլալնին պնդողներու մասին բացատրողական տետրակ մը պիտի տրուի տեղւոյն կառավարութեան, որ հարկ եղած օրինական քննութիւնները կատարելէ յետոյ, տրուած որոշման համաձայն, գործողութիւն պիտի կատարուի։

Յօդ. ԿԵ.— Մարդահամար կատարուած տեղերուն մէջ պաշտօնով կամ վաճառականութեան և ուրիշ պատճառներով առժամաբար գտնուողները օտարականներու տետրակին մէջ պիտի արձանագրուին, յետոյ առձեռն տետրակներու մէջ նշանակուելու համար։ Այս կարգի առժամեայ բնակողները իրենց բնավայրին մէջ բացակայ նշանակուած ըլլալով, որպէս զի երկու տեղերու ալ արձանագրութիւնները իրարու համաձայն գան, մարդահամարը վերջացած պահուն անոնց թիւը յայտնող ցուցակ մը՝ տեղւոյն կառավարութեան կողմէ՝ պիտի ղրկուի այդ մարդոց բնավայրը։ Այդ առթիւ փոխանակուած թղթակցութեան վրայ, հարկ եղած ծանօթութիւնները պիտի տրուին օտարականներու տետրակին մէջ իւրաքանչիւր անունի առջեւ։ Միայն թէ այս կարգի անձերը երբ իրենց բնավայրը դառնան, պարտաւոր պիտի ըլլան իրենց ձեռքը գտնուած թէզքէրէն ցուցնել մարդահամարի վարչութեան և հաստատել տալ զայն։ Եւ եթէ իր բնավայրին մէջ բացակայութեան արձանագրութիւնը համանման գտնուի թէզքէրէին հետ, նորէն թէզքէրէ մը պիտի տրուի ձրի և հինը պիտի ջնջուի։

Յօդ. ԿԶ.— Մարդահամար կատարուած ատեն, ամէն անձի ինքնութիւնը պիտի հաստատուի ի ներկայութեան գիւղերու և թաղերու մուխթարներուն, իմամներուն, ծերերու ժողովի անդամներուն, ոչ-իսլամ հասարակութեանց հոգեւոր պաշտօնեաներուն և ժողովի անդամներուն, որոնց առջեւ ամէն ոք անձամբ պիտի ներկայանայ և բերանացի յայտարարութիւն պիտի ընէ։ Իսկ անոնք որ հաստատեն թէ չեն կրնար անձամբ ներկայանալ, իրենց տեղ փոխանորդ պիտի կարգուի, սակայն փոխանորդին կողմէ առնուած յայտարարութիւնը երկրորդ յօդուածին մէջ թուուած հանգամանքներու համաձայն պիտի ըլլայ, այսինքն չներկայացողին ծնողքին, ազգականներուն և պարագաներուն կողմէ երկու վկայ պիտի ներկայացուին յանձնաժողովին առջեւ, որոնց վկայութեանը վրայ՝ հարկ եղած մարդահամարի գործողութիւնները պիտի կատարուին։ Վկաները քսանըմէկ տարին անցած պիտի ըլլան։ Ատոնց անունները պիտի ծանօթագրուին առձեռն տետրակին լուսանցքին վրայ։ Կիներու ինքնութիւնը պիտի կատարուին գահակալութեան տարեդարձին օրը։ Ի մէջ այլոց կատարելագործեալ մետաքսի գործարան մը և երկու չերամատուններ պիտի կառուցուին՝ իբրեւ կցուած Պրուսայի Համիտիէ Արհեստանոցին։ Ատոնց ծախքը՝ հինգ հարիւր հազար ղրշ. հանգանակութեամբ պիտի հոգացուի։

ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ.—Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ պետական Խորհուրդին նախագահ Սայիտ փաշա քանի մը օրէ ի վեր հիւանդ ըլլալով պաշտօնատեղին բացակայ կը գտնուի, առջի իրիկունը և երէկ, հանգերձապետ Իսմէթ պէյը և կայս. մասնաւոր բժիշկ գնդապետ Սայիտ պէյը Ն. Վսեմութեան ապարանքը ղրկելով որպիսութիւնը հարցնել և Իր կայս. բարեւները հաղորդել տուաւ։ Սայիտ փաշա բաւական ապաքինած ըլլալով, քանի մը օրէն պիտի կրնայ իր պաշտօնատեղին յաճախել։

ՕՍՄ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ հաստատման համար կազմուած յանձնաժողովը զոր կը կազմեն կրթական բարձրագոյն Խորհուրդին նախագահ Հայտար էֆ. Մըլքիէ վարժարանին տնօրէն Րէճայի էֆ. Սուլթանիէ վարժարանին տնօրէն Ապտիւրրահման էֆ. և կրթական նախարարութեան Մէքթուպճի Սըրրը պէյ, երէկ գումարուեցաւ կրթական նախարար Զիհտի փաշայի նախագահութեամբ։ Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան համալսարանին կազմակերպութեանը վրայ։ Կայս. Իրաւարանին տնօրէն Սալիհ Զէքի պէյ ալ մասնակցեցաւ խորհրդակցութեանց։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութիւնը որոշեց որ քարաւիններու վրայ գտնուած ալքոլները և ուրիշ դիւրավառ նիւթեր երկար ատեն հոն չձգուին, ո և է արկածի պատճառ չըլլալու համար, և մաքսային պահապան պաշտօնեաներուն միջոցաւ անմիջապէս քարիւղի մթերանոցները փոխադրուին։ Այդ որոշումը մատուցուեցաւ Բ. Դրան. նաև գրուեցաւ նաւահանգիստի վերատեսչութեան որ այդ առթիւ դիւրութիւններ ընծայուին մաքսային պահապան պաշտօնեաներուն։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Ինչպէս ծանուցինք, ելմտական նախարարութիւնը երէկ սկսաւ մէյմէկ ամսաթոշակ վճարել կառավարական բոլոր պաշտօնեաներուն։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ միջեւ ընդունուած առեւտրական դաշնագրին ծրագիրը քննուեցաւ յատուկ յանձնաժողովին կողմէ։

ՀՌՈՄԷՆ կը գրեն թէ Իտալիոյ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը, ինչպէս եւրոպական միւս մայրաքաղաքները, նաև Կ. Պոլիս մասնաւոր պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ՝ իր գահակալութիւնը պաշտօնապէս ծանուցանելու և հօրը՝ Ումպէրթօ թագաւորին մահուանը առթիւ յայտնուած համակրութեան համար, շնորհակալութիւն յայտնելու։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ անգլիական նաւաբաժնին հրամանատար Սըր Ճօն Ֆիշէր ծովակալը ամսոյս վերջերը Կ. Պոլիս պիտի գայ իր յարգանքները մատուցանելու Վեհ. Սուլթանին։

ՍԵՂԱՆ.—Քաղաքապետ Րըտվան փաշա Էրէնքէօյի իր ամարանոցին մէջ, կիրակի, սեղան մը տուաւ ի պատիւ ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսթանի և դեսպանատան քանի մը պաշտօնեաներուն։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻին հասոյթը յուլիս ամսուն 181,000 օսմ. ոսկի եղաւ։

ՇԻՇԼԻԻ կողմը Իզզէթ Փաշա Չիֆթլիկին մէջ կառուցուելիք միքրոպագննական աշխատանոցին շինութեան ծախքը 29,000 ոսկի պիտի ըլլայ։ Թնդանօթարանի շինութեանց յանձնաժողովը կը քննէ յատակագծերը։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպան Պ. Զինովիէվ երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ պարտքի վարչութիւնը հրատարակեց ելմտական 1315 տարեշրջանին հաշիւները տեղեկագիր ձեւով։ Յառաջաբանին մէջ ըսուած է թէ այդչափ ուշանալը հաշուական նոր դրութեան գործադրութենէն առաջ եկած է և թէ ասկէ վերջը իւրաքանչիւր տարին աւարտելուն մինչեւ երեք ամիս հաշիւները պիտի հրատարակուին։ Ելմտական 1315 տարեշրջանին ընդհանուր հասոյթին գումարն է 2,274,378 ոսկի, որուն 1,125.527ը՝ հինգ տուրքերէ գոյացած է, 90,000ը՝ ծխախոտի տասանորդէն, 666ը՝ զանազան հասոյթներէ, 702,889ը՝ Ռէժիի հասոյթէն և նախորդ տարուան Եգիպտոսի գրկուած ծխախոտներու տուրքերէն, 202,701ը՝ Արեւելեան Րումելիի յետնեալ տուրքերէն, 102,596ը՝ մաքսատան հէմվալէներէն և 50,000ն ալ Թէնպէքիի տուրքին իբրեւ փոխարինութիւն տրուած հէմվալէներէն։ Այդ գումարէն եթէ զեղչուի նոյն տարուան ծախքը՝ 119 հազար 676 ոսկին, զուտ հասոյթ կը մնայ 2,154,701 որ նախորդ տարիէն 23,620 ոսկի աւելի է։ Այս յաւելումը առաջ եկած է Արեւելեան Րումելիի տուրքին յետնեալ մասերուն գանձումէն։ Ծխախոտի Ռէժիին հասոյթը 18,490 ոսկի պակսելէն զատ, Հանրային Պարտքի վարչութեան միւս հասոյթներէն ալ 23,087 ոսկի պակասած է. առոր գլխաւոր պատճառն է աղի հասոյթին հարիւրին 5.39 համեմատութեամբ նուազիլը։ Ձուկի հասոյթն ալ հարիւրին 9.11 պակսած է. սակայն առոր փոխարէն ոգելից ըմպելիներու և դրոշմաթուղթի հասոյթները թեթեւ բարձրացում մը կրած են՝ առաջինը հարիւրին 2.25 և երկրորդը 1.75 համեմատութեամբ։ Ամենէն աւելի յաւելում ունեցած է մետաքսի ճիւղը, մինչեւ հիմա նմանը չտեսնուած եղանակով։ Յաւելման քանակութիւնն է հարիւրին 38.49։ Տասնըութ տարի առաջ մետաքսի հասոյթը 18,951 ոսկի էր, մինչդեռ ելմտական անցեալ 1315 տարւոյն եղաւ 90,819։

ՍԱՄՈՍԻ ընդհանուր ժողովը իր նիստերը գոցեց օգոստոս 10ին։ Փակման ճառը, զոր արտասանեց ժողովին դեր-նախագահ Պ. Լէվանտիս, հետեւեալն է. —«Պարոննե՛ր, կազմական օրինագրքին համաձայն ընդհանուր ժողովին աշխատութեան շրջանն է 30 օրէն մինչեւ 45 օր, նախագահին ընտրութեան օրէն հաշուելով, հետեւաբար նախագահին ընտրութեան օրը 8 յուլիս ըլլալով, 30 օրը աւարտած է անցեալ երեքշաբթի օրը։ Պարոննե՛ր, մեր աշխատութիւնները գոհացուցիչ կերպով աւարտած ըլլալով, այսօր կարող ենք պաշտօնապէս յայտարարել ընդհանուր ժողովին փակումը։ Ներկայ նստաշրջանին մէջ մեր կատարած աշխատութիւնները մեզի ծանօթ ըլլալով, հարկ չկայ զանոնք մի առ մի թուել։ Ելմտացոյցի ծախքերուն մէջ եղած մեծ խնայողութիւններուն շնորհիւ կարելի եղաւ 500 ոսկիի զեղչ մը ընել միայն Կ. Պոլսոյ գործակալութեան ծախքերուն մէջ։ Նոյնպէս հաղորդակցութեանց ճամբաներու շինութեանց հարկ եղած շինուածանիւթերուն մաքսատուրքերը ջնջեցինք։ Որոշեցինք երկրագործական պաշտօնատուն մը հիմնել կղզիին մէջ, ևն. ևն.։ Ասոնք այն տեսակ կարեւոր խնդիրներ են, որոնք պատիւ կը բերեն ընդհանուր ժողովին։» Դեր նախագահը պախարակեց ժողովին 14 անդամները, որոնք չէին ուզած մասնակցիլ եղած աշխատութեանց։ Ներկայ տարեշրջանին համար ընտրուած ծերակուտականներն են՝ Պ. Պ. Ք. Նորատնիտոս (Վաթի), Ս. Իոնիտէս (Քորա), Ժ. Լէվանտիս (Մարաթոքամբօ) և Հ. Թալասիոս (Քարլովասի)։

ՍՕՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ տեղւոյն զինուորական ատեանը դատեր է գեր-գնդապետ մը, 64 ենթասպաներ և կարգ մը զինուորներ։ Ասոնցմէ գեր-գնդապետը դատապարտուեր է զինուորականութենէ վտարուելու, սպաները մէյմէկ տարի բանտարկուելու և աստիճանազրկութեան. իսկ զինուորները, բաց ի երեսուն մէկէն, մէկական տարուան բանտարկութեան։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին հիմնարկէքին ներկայ գտնուելու համար Վեհ. Սուլթանին կողմէ յատուկ պատգամաւորութիւն մը պիտի ղրկուի։

—Երուսաղէմի գաւառէն 450,000 և Զօր գաւառին կեդրոնէն ալ 70,000 ղրշ. պիտի հանգանակուի՝ Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին համար։

ԿԵՂԾ ԲԺԻՇԿ.— Թուրք լրագիրներու այսօրուան թիւին մէջ հետեւեալ Պաշտօնական Ծանուցումը հրատարակուած է.

«Պ. Միլէվիչ անուն անձ մը ինքզինքը իբրեւ բժիշկ ներկայացնելով ժողովուրդը խաբելուն և Պէյօղլի մէջ բժշկութիւն ընելուն համար ասկէ առաջ հինգ ոսկիի տուգանքի դատապարտուած էր։ Յետոյ այդ անձին համար որոշուած էր որ մայիս 22ին տեղեկութեան քննութիւն տայ։ Արդ, զինուորական վարժարաններու վերատեսչութիւնը նկատելով որ այդ անձը մինչեւ հիմա քննութեան չէ ներկայացած և տակաւին առանց արտօնութեան բժշկութիւն կ՛ընէ, կը ծանուցանէ թէ Բերայի նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազին գրուած է այդ անձին նկատմամբ օրինական տրամադրութիւնները խստիւ գործադրելու համար. նաև թէ բոլոր դեղագործները պէտք չէ պատրաստեն անոր գրած դեղագիրները։»

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Անատոլու գործարանին մէջ Մեսուտիէ զրահաւորին վերանորոգութիւնը աւարտած է և հիմա ստուգութիւնը կը կատարուի։ Գործարանին տեսչութիւնը անոր [illegible] մէկ պատկերը ղրկած է ծովային նախարարութեան։

ԽՄԵԼՈՒ ՋՈՒՐ.—Բէլկրատէն Կ. Պոլիս խմելու ջուր բերելու համար կազմուած յանձնաժողովը կը շարունակէ իր նիստերը։ Հինգ վաճառատուններու կողմէ դիմում եղած է հարկ եղած մեքենաները մատակարարելու համար։

ՅՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը որուն համար ծանուցինք թէ Հէյպէլի կղզին գացած է օդափոխութեան համար, Պատրիարքարան պիտի չիջնէ, մինչեւ որ կատարելապէս չապաքինի։

ԳՈՆԵԱՅԻ Նահանգին Էրեղլի գաւառակին Նախնական դատարանին պաշտօնեաներուն դէմ եղած բողոքներու վրայ քննութիւն կատարուելով, արդիւնքը տեղեկագրուած է ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանը երէկ դատեց Նուրի անուն ուսանող մը, որ իր գտնուած վարժարանին մէջ ընկերակիցներէն Ահմէտը սպաննած էր դանակով։ Նուրի դատապարտուեցաւ տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ԳՈՒՄԳԱՊՈՒԻ Նշանճի բաղնիքին սպասաւորներէն Սըվազցի Շապան, երէկ, [illegible] նոյն բաղնիքին ջրամբարը ինկաւ և խեղդուեցաւ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Լարսէքիէն կը գրեն Մոնիթէօրի.—Օգոստոս 16ի իրիկուան ժամը 7ին, Պ. Քուզուլիտրայի ագարակը մարդ մը կը ներկայանար եզնարածի հագուստով և մէջքը ատրճանակ մը կապած և աշխատութիւն կը խնդրէր ագարակին վերակացուէն, որ ագարակատէրին որդին էր։ Ժամ մը յետոյ, երեք զինուած աւազակներ ագարակ կը ներկայանային և վերակացուն կը փնտռէին։ Այս վերջինոյն եղբայրը Քիրիաքօ աւազակները ապահովցուց թէ իր եղբայրը հիւանդ ըլլալուն պատճառաւ տուն դարձած էր։ Այն ատեն աւազակները բռնեցին Քիրիաքօն ու անտառ տարին։ Հոն բռնադատեցին զայն՝ որպէս զի իր ծնողքին գրէ թէ 600 օսմ. ոսկի փրկանք կը պահանջէին։ Այդ նամակը եզնարածին միջոցաւ ղրկուեցաւ առեւանգեալին ծնողքին։ Աւազակները իրենց իբր բանբեր ծառայեցնելու համար առած էին այդ եզնարածը։ Այս յանդուգն արարքին լուրը տարածուելուն պէս՝ Լարսէքիի գայմագամը հրամայեց ոստիկանութեան սպայ Էմին աղայի հետապնդել աւազակներուն։ Նմանապէս գայմագամը հեռագրեց Պիղայի կառավարչին, բայց հեռագրական գիծերու խանգարման պատճառով, հեռագիրը հետեւեալ օրը միայն հասաւ Տարտանէլ։ Շրջակայ գիւղերէն բազմաթիւ գիւղացիներ, որոնք ագարակատիրոջ բարեկամ էին, ոստիկան-զինուորներուն միացան՝ անտառը պաշարելու համար։ Այդ միջոցին եզնարածը մարդու մը ընկերակցութեամբ անտառ կը դառնար աւազակները գտնելու համար. այդ մարդուն մէջքը կապուած էին երկու խոշոր քսակներ, որոնց մէջ կը գտնուէր հարիւր օսմ. ոսկի։ Եզնարածը պահակութիւն ընող աւազակի մը հանդիպած ըլլալով անոր հետ կը վիճաբանէր, երբ ձիու վրնջիւն մը լսեց ու անմիջապէս կասկած արթննալով միտքին մէջ եզնարածին մէջքը գտնուած 60 ոսկի պարունակող քսակը յափշտակելով սկսաւ փախչիլ, իր ընկերներուն իմաց տալու որոնք առեւանգեալը կը պահէին։ Ասոր վրայ ամենքն ալ ճամբայ ինկան։ Բայց բարեբաղդաբար առեւանգեալը յաջողեցաւ խոյս տալ, չի գիտցուիր ինչպէս, և ագարակ դարձաւ աւազակներու քով 30 ժամ մնալէն յետոյ։ Ընդհուպ հրացանի ձայներ լսուեցան անտառին մէջ։ Կ՛ըսուի թէ աւազակներուն և ոստիկան-զինուորներու միջեւ տեղի ունեցած ընդհարման մէջ աւազակներէն մին սպաննուեր է։ Տեղական իշխանութիւնները ձերբակալեցին Ալի Ռուսթա անուն մէկը, որ երկու ամիս առաջ ագարակատիրոջ սպասաւորած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Թիֆլիսէն կը գրեն թէ Ս. Հայրապետը յուլիս 14ին Հոզարծնէն Մեծ-Ղարաքիլիսէ հասեր է երկու վարդապետներու ընկերակցութեամբ և նոյն օրը այնտեղէն կառքով մեկներ է Համամլը գիւղը, միւս օրը Էջմիածին վերադառնալու մտադրութեամբ։ Ն. Ս. Օծութիւնը ինքզինքը շատ առողջ կը զգայ եղեր։

—Դարձեալ Թիֆլիսէն կը գրեն թէ Կաթողիկոսական Տեղապահ Արիստակէս Արքեպիսկոպոս ծանրապէս հիւանդացեր է Էջմիածնի մէջ։

—Մոսկուայի հայ համայնքը վերջերս ընդհանուր ժողովի մը մէջ քահանայացու նշանակած էր երիտասարդ գրող մը Ս. Աճարեան, որուն գործերէն շատ գեղեցիկ հատուած մը «Հիւանդութիւնը» իբր թերթօն հրատարակեցինք անցեալներս։ Մեր թղթակիցը այս մասին հետեւեալը կը գրէ մեզ. —«Անձամբ ծանօթ չեմ Աճարեանի հետ, բայց դատելով նրա գրուածքներից, կարծում եմ որ Մոսկվայի հայ գաղութը աւելի լաւ ընտրութիւն անել չէր կարող։ Շատ ժամանակ չէ որ Աճարեան դուրս է եկել գրական ասպարէզ. և իր լուրջ յօդուածներով ու ժողովրդական կեանքէն առնուած սիրուն պատկերներով ընդհանուր ուշադրութիւն է գրաւել։»

—Հանգուցեալ Աշըգեան արքեպիսկոպոսի քրոջ կողմէ Պատրիարքարանի դէմ բացուած պահանջի դատին համար Քաղ. Ժողովը իրաւագիտական խորհրդակցութիւն մը անհրաժեշտ դատած ըլլալով, Պատրիարքարանի փաստաբանին կողմէ դատը պիտի յետաձգուի՝ մինչեւ այդ խորհրդակցութեան կատարումը։

—Ցաւով կը լսենք թէ Քաղաքական Ժողովոյ անդամ՝ փաստաբան Մկրտիչ էֆէնտի Ասասեանի ամուսինը, Տիկին Վիրժինի Ասասեան մեռեր է այն հիւանդութենէն ուրկէ կը տառապէր վերջերս։ Հանգուցեալը որ ծաղիկ հասակի մէջ կը մեռնի այսպէս անողոք հիւանդութենէ մը, իր գովելի յատկութիւններով համակրութիւն ներշնչած էր իրեն ծանօթ ամեն շրջանակներու, որոնց մէջ ցաւը մեծ պիտի ըլլայ անշուշտ։ Մեր սրտագին ցաւակցութիւնները իր ամուսնին ու պարագաներուն։

—Սոֆիայի եկեղեցւոյ Արիստակէս քահանան, ասկէ երկու տարի առաջ գինեգործ գաւառացի մը Թիֆլիզցի օրիորդի մը հետ ամուսնացուցած էր, քանի մը անձերու ստորագրութիւնը յարգելով միայն։ Երկու տարի անցեր էր այսպէս և ահա վերջերս կին մը կ՛երթայ Սոֆիա իր զաւակներով, և կը փնտռէ յիշեալ գինեգործը, յայտնելով թէ ինք անոր պսակուած կինն է։ Գինեգործը ի փախուստ կը խուսափէ։ Երկու կիներ և անմեղ մանկիկներ երեսի վրայ լքուած կը մնան ցարդ Սոֆիայի մէջ։ Սոֆիայի Թաղ. Խորհուրդը այս առթիւ հրաժարեցուցեր է այդ քահանան։

—Շումնուի մէջ անցեալները Հրեայ աղջիկ մը Հայ Եկեղեցին ընդունելով, ամուսնացած է Յովհաննէս անուն անձի մը հետ։

—Բարիզէն կը գրեն մեզ. «Բարիզի Ցուցահանդէսին առթիւ ատամնաբուժական միջազգային համաժողով մը կազմուած էր, Բարիզի մէջ գտնուած ատամնաբուժութեան երկու վարժարաններու տեսչութեան համաձայնութեամբ, և ամեն երկրէ, ամեն ազգէ ատամնաբոյժներ մասնակցած էին անոր։ Պ. Հրանտ Համամճեան որ ատամնաբուժութեան ուսանող է և որուն յաջողութեան և յառաջդիմութեան լուրերը անցեալ տարի բոլոր ազգային լրագիրները գրեցին, համաժողովին ներկայացուց իր դասատուներէն մէկուն նոր մեթոտով բերնի չափ առնելու փորձերը։ Ամերիկայի և անգլիայի անուանի ատամնաբոյժներ այս փորձերուն կոկիկ, սիրուն ու մաքուր շինութեան վրայ զմայլելով, մասնաւորապէս շնորհաւորած են ուսանող երիտասարդը ու քաջալերած են զինքը, տալով իրենց հասցէները, որպէս զի ի հարկին եթէ իրենց դիմէ տեղեկութիւններ ուզելու համար, ամենայն հաճութեամբ պատասխանեն։ Կը շնորհաւորենք մեր ուսանող-ընկերը, որ իր արհեստին փափաքով աշխատող ու կատարելագործելու ջանացող է։»

—Կ՛իմանանք թէ Օրթաքէօյի մանկապարտէզին նախընթաց օրուան հանդէսին մէջ հայերէն երգեր ալ երգուեր են։ Հանդէսին տեւողութեան միջոցին, դաշնակահարութեան մասնակցած էին նաև տիկին Պօյաճեան և Աւետիս էֆ. Խորասանճեան։

—Օրտուէն կը գրեն մեզ. «Արեւելքի 4635 թիւին մէջ կարդացինք թէ Տրապիզոնի առաջն. տեղապահը Նիկողեան անուն աշխարհական անձը Օրտուի առաջն. փոխանորդ կարգեր է և թէ տեղւոյն ժողովուրդը ինչպէս նաև քահանայից ամբողջ դասը սկսած են բողոքել։ Առաջն. Տեղապահ Հայրը ընդհանուր նկատառութեան առնել է յետոյ՝ առ ի չգոյէ արժանաւոր կղերականի մը՝ Նիկողեան Մարտիրոս էֆ.ի յանձնեց այս կարեւոր պաշտօնը, օգնական տալով անոր Տ. Գէորգ քահանան՝ կրօնական խնդիրներու համար։ Օրտուի հայ հասարակութիւնը շատ գոհ եղած է կարգադրութենէն և մեծ բաներ կ՛ակնկալէ Նիկողեան էֆ.էն, որուն փորձը յաճախակի տեսաւ անցեալին մէջ։ Դժգոհ են միայն մէկ քահանայ և իր փոքրաթիւ համախոհները որոնք սրտի ցաւով կը տեսնեն իրենց նպատակներուն յուսոյ ցնդիլը։ Միշտ անողոք Նիկողեանն է որ խոչընդոտ կը կանգնի անոնց մեքենայութեանց դէմ։»

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի Խասգիւղի Պարոնեանց բնակարանը, մտերմական շրջանակի մէջ տեղի ունեցաւ Միհրան էֆ. Դաւիթեանի նշանախօսութիւնը Օրիորդ Թագուհի Պարոնեանի հետ։ Միհրան էֆ. Դաւիթեան, համակրելի երիտասարդ մըն է նոյնքան յարգուած ու սիրուած հոն՝ որչափ Սամսոն ուր ծխախոտի վաճառականութեամբ կը զբաղէր և շատ նշանակելի գիրք մը գրած էր տեղւոյն առեւտրական հրապարակին վրայ։ Իսկ օրիորդ Թագուհի Պարոնեան, Խասգիւղի հին ու նշանաւոր բնակիչներէն մէկուն շառաւիղը, զարգացեալ ու շնորհալի օրիորդ մըն է, որ իր լաւ յատկութիւններով ու ձիրքերով պատիւ կը բերէ հայ իգական սեռին։ Մեր խնդակցութիւնները։

Մկրտիչ էֆէնտի Ասասեան և զաւակը, Այրի Տիկին Վ. Մարգարեան, Տէր և Տիկին Բաբամաճեան էֆ., Տէր և Տիկին Միհրդատ պէյ Պալեան, Տէր և Տիկին Վահան էֆ. Պալեան, Տէր և Տիկին Պետրոս էֆ. Մարգարեան, Տէր և Տիկին Նշան էֆ. Մարգարեան, Այրի Տիկին Մ. Եաղըճեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Յարութիւն Զէքի էֆ., Տէր և Տիկին Տիգրան էֆ. Պալթաեան և բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն դառնագին ու վաղահաս մահը

ՏԻԿԻՆ ՎԻՐԺԻՆԻ ԱՍԱՍԵԱՆԻ

Կողակից

ՄԿՐՏԻՉ ԷՖԷՆՏԻ ԱՍԱՍԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի առաջիկայ հինգշաբթի, 10 օգոստոս, ժամը 3½ին (Ք. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանիքին յատուկ դամբարանին մէջ։

Բերա, 8/21 օգոստոս 1900

ԱԶԴ

Յառաջիկայ Ս. Աստուածածնայ վերափոխման տօնին առթիւ, Ս. Թագաւորի հրաշագործ Բեւեռին ուխտի դիմող բարեպաշտ ազգայիններու ի գիտութիւն կը փութանք ծանուցանել թէ ուխտաւորաց գալու և վերադառնալու ատեն ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն տրուելու համար յատուկ Կարգադիր Մասնախումբ մը կազմուած է և արդէն ամեն նախահոգ միջոցներ ձեռք առնուած են այս մասին։

Շոգենաւային զանազան Ընկերութիւններ մրցման մէջ ըլլալով ճամբորդները պիտի կարենան օգտուիլ։

Ի դիմաց Ս. Թագ. Թաղի Խորհրդոյ
Ատենադպիր — Ատենապետ
ՅՈՎՀ. ԴԱՍՊԱՐԵԱՆ — ՍԱՐԳԻՍ ԽՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Թաթաւլա, 26 յուլիս 1900

Հեռագիր Այսօրուան

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 օգոստոս.—Օրուան հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ Բէքինի փողոցներուն մէջ ճակատամարտներ կը շարունակուին և թէ Բէքինի մեծ մասը կ՛այրի։

—Մ. Նահանգաց Նախագահը պիտի առաջարկէ Տէրութեանց Միջազգային դեսպանախորհուրդ մը գումարել՝ Չինու խնդիրները քննելու և լուծելու համար։

ՊԷՐԼԻՆ.—Վալտէրսէ կոմսը այսօր վերջնապէս մեկնեցաւ Պէրլինէն։ Չորեքշաբթի օրը իր սպայակոյտին հետ ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Չին։

ԼՈՆՏՈՆ.—«Էնտէբանսանս Պէլժ» կ՛ըսէ թէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ մտադիր է միջազգային դեսպանախորհուրդի մը հրաւիրել Տէրութիւնները, Չինական գործերուն համար։

—Միջազգային զինուորները կը կռուին Չինացիներուն հետ, Բէքինի փողոցներուն մէջ և հետզհետէ ետ կը մղեն զանոնք։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Ռոպէրթս կը հեռագրէ թէ անգլիական զինուորները գրաւած են Վանտէրվալը և Օլիֆարթնէֆը։ Բրիտանական զինուորները կ՛աշխատին պաշարել Քրիւկէր Նախագահը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 օգոստոս.—Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն Ռոյթէրի թէ Տէրութիւնները համաձայնած են որ Շանկայի մէջ ներկայացուցիչ ունեցող Տէրութեանց ծովակալները հաւաքաբար պիտի գործեն՝ Եանկ-Ցէի չինական նաւաբաժնին վրայ հսկելու համար, և թէ այդ գործը միայն անգլիական ծովակալին չի պատկանիր։

ՇԱՆԿԱՅ.—Ֆրանսացիները միջոցներ ձեռք առին հարիւր յիսուն զինուորներ ցամաք հանելու համար ֆրանսական ստացուածքին մէջ։ Ասոր վրայ Անգլիացիներն ալ սկսան զինուոր ցամաք հանել։

—Բնիկներուն մէջ ո և է գրգռութիւն առաջ չբերաւ անգլիական զինուորներուն ցամաք ելլելը։ Ֆրանսացիները գրեթէ հարիւր զինուոր ցամաք հանեցին։

ՓԱՐԻԶ.—Հավաս կը հերքէ այն լուրը թէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը մտադիր եղած ըլլայ առաջարկել որ Բարիզի մէջ դեսպանախորհուրդ մը գումարուի՝ Չինու մէջ տէրութեանց զինուորական ու դիւանագիտական համաձայնութիւնը ապահովցնող միջոցները ուսումնասիրելու համար։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Չինու կառավարութիւնը, Լի-Հունկ-Չանկի միջոցաւ, խնդրեց Մ. Նահանգներէն որ հաշտութեան բանակցութիւնները սկսին։ Լի-Հունկ-Չանկ յայտարարեր է թէ պատրաստ է բանակցութեանց սկսիլ, ուր որ յարմար դատեն Տէրութիւնները։ Կը կարծուի թէ Տէրութիւնները պիտի որոշեն Բէքինը կամ Թիէն-Ցինը։ Չինու կառավարութիւնը իր այդ խնդիրքին մէջ չի պահանջեր որ միջազգային զինուորները Բէքինէն կամ Թիէն-Ցինէն ետ քաշուին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ՓԻՐԹՕՐԻԱ.—Սըր Ա. Միլնըր յայտարարեց Թրանսվալի օտար հպատակներուն թէ պատերազմը չաւարտած չեն կրնար Թրանսվալ վերադառնալ։

ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԵԳԷՈՆ

ՓԱՐԻԶ. — Ֆրանսական կառավարութիւնը Պատւոյ Լէգէոնի ասպետութեան աստիճանը տուաւ Բարիզի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Շէֆիք բէյի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

Այսօր երէկուընէ ալ բարձր են գիները բաց ի Թրանսվալի Թուղթերէն՝ որոնք պզտիկ անկում մը կրած են, հաւանականաբար ազդուելով, վերջին անգամ անգլիական ձախողուածքէն, որպէս երէկ հրատարակած էինք մեր հեռագրական բաժնին մէջ։ Անգլիական քոնսոլիտէն նոյն մնացած է և Իտալական ռանթը բարձրացած. իսկ ամենէն աւելի օսմ. Թուղթերն են որ դարձեալ վրայ դրած են և Սակարաններու մէջ գործածութեանց Նժարը գնողներու կողմը կը հակի։ Լրագրիս ժամուն տրուած պահուն քոնսոլիտէն 25.11 փր. և երկաթղ.ն 110 1/8 էր։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	08 1/2
Ամենէն բարձր գին	»	25	09
Ամենէն վար գին	»	25	06
Րումէլի Երկթ. զոզ.	Ֆր.	110	12 1/2
Ամենէն բարձր գին	»	110	25
Ամենէն վար գին	»	109	87 1/2
ԲԱՑՈՒՄ 8 Օգոստոս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	25	—
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	110	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթոմ.		0	34
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ		0	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	18

Թիւմպուլէյ բաժնեթ.		6	32
» ժուխասնո		105	—
» պարտաթ.		480	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		465	—
Թրանսվալ		78	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	05
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	02 1/2
» » » չէք	»	22	86 1/4
Պէրլին անտոկս չէք	Մարք	18	65
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	22	08
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	19
Անգլիական ոսկի	»	110	01
Բօլ Էմբէրիալ	»	90	—
Քըմիչ	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	—
Մէճալիք	»	96	—
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	62

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 20 Օգոստոս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		100	65
» » 3 1/2 %		102	45
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	40
) գոց.	»	23	40
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	—	—
Օսմ. Գայս. Պանքա	Ֆր.	530	—
Օսմանիէ	»	443	—
Րումէլի երկաթուղի	»	111	75
Օսմ. մաքսատուն	»	511	—
Օսմ. Ռէժի	»	314	—
Բրիթանիքէ Թիւրք 4 %	»	490	—
Քրէտի Լիոնէ		1118	—
Իտալական Ռանթ	»	93	35
Սպանիական արտաքին	»	72	40
Էժիպսիէն իւնիֆիէ		—	—
Թրանսվալ		80	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	170
[illegible]	»	3	

ՊԷՐԼԻՆ, 20 Օգոստոս

Ռուպլի	»	216	12
Րումէլի երկաթուղի	»	109	—
Անատ. Երկթ. պարտաթուղթ	»		—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	270

ԼՈՆՏՈՆ, 20 Օգոստոս

Անգլիական Քոնսոլիտէ		98	87
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.			—
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. բաց.		22	75
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. գոց.		22	81
Օսմանեան Պանքա		11	25
Ռուսական 1890			—
Հելլենական 5 %		38	—
» Մոնոբոլ		42	25
Պուլկարական 1888		80	—
Էժիպսիէն իւնիֆիէ		—	—
Տօմինիա		103	50
Թրանսվալ		3	[illegible]
Այտըն երկաթուղի		10	50
Փոխատու. Թրքն		25	370

ՎԻԷՆՆԱ, 20 Օգոստոս

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	»	242	80
Րումէլի երկաթուղի	»	105	50
Օսմ. Ռէժի	»	286	—

ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 20 Օգոստոս

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		22	95
Րումէլի երկաթուղի		109	50

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ միւպայեաա օլունաճագ լազըմ վէ միւթէֆէրրիաթըն միւնագասասընա պաշլանըլտըղընտան իհալէյէ թալիպ օլանլարըն թէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի միւսթասհապէն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիւնիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 աղուսթոս 316 1—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ միւպայեաա օլունաճագ իքի միլիոն գրէմ աթիգ սէլմ վէ եումուշագ չալըր վէ ալթը պին գրէմ Պանտըրմա հուլաֆը իլէ իքի պին պէշ եիւզ գրէմ թօրպա եաղը վէ իքի եիւզ եիրմի պին գրէմ սօղան վէ եիրմի պէշ պին գրէմ քանթար սապունու միւնագասասընա պաշլանըլտըղընտան իհալէյէ թալիպ օլանլարըն թէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի միւսթասհապէն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիւնիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 աղուսթոս 316 1—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

98 ղրուշ 40 բարմաքլըք աթի Պէլճիքա ճամը, 108 ղրուշ 50, 112՝ 60, 117՝ 70, 125՝ 80։ Պէլճիքանըն թափլօ ճամը՝ 200 ղրուշ 40 բարմաքլը, 220՝ 85, 240՝ 90, 280՝ 95, 325՝ 100։ Թափլօ պույլու 48.80 բարմաքլը 295 ղրուշ, քէզա 200։ Գալընլըղը 5 պուչուք միլիմէթրօտան 7 պուչուք միլիմէթրօյա գատար գըրխմըլ ճամ՝ 240։ Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ միւպայեաա օլունաճագ [illegible] Խազինէի ճէլիլէի միւշարիւնիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

2—3

ԼԱ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Առաջին առանձնաշնորհեալ
Ապահովագրական Ընկերութիւն
ՌՈՒՍՃՈՒՔ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասի, անշարժ ստացուածք, վաճառք, ևն. մայրաքաղաքին և գաւառներուն մէջ։

Լաւ պայմաններ.—Շահաւոր ապահովագիրներ։

ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ կեանք, խառն, որոշեալ ժամանակ, տղոց օժիտ և ծերութեան համար հասոյթ։ Անկախ Թարիֆա մը անձնասպանութեան, մենամարտի և ճամբորդութեան համար։

ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխատութեան ժամանակ եղած դժբաղդութեանց դէմ։ Ապահովագրութիւն ճամբորդներու համար, առնուած ապահովագիրները ետ տրուելով կամ տասնց ետ տրուելու։

ԱԶԱՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Առաջին կարգի երաշխաւորութիւններ խիստ մեծ Ընկերութեանց կրկին կրկին ապահովագրութեամբ։

Ընդհանուր գործակալութիւն բովանդակ Արեւելքի համար (Թուրքիա, Յունաստան, Եգիպտոս, Սուրիա)։

Ժ. Պ. ՔԱՍՍԱՐԷԹԹՕ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գոֆոֆեան խան, Թիւ 6 9

Գլխաւոր գործակալութիւն,—Կ. Պոլիս, Սամաթիէ խան, Պահճէ Գաբու։

Ընկերութեան դրամատունն է

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ 599

ՏՈՔԹԷՕՐ Յ. ԱՐԱՊԵԱՆ
Ծանօթ ատամնաբոյժ Բարիզի
Ի Սիթէ տը Բերա, Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ը. Թ.)։ Բշ. և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Սիրքէճի դեղարան Նալբաս։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղքատաց ձրի 490

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Օգոս. 21ին Անատոլի, Մարսիլիա։

Յոմսեր ուղղակի Բարիզի համար.

Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաւին վրայ։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Որու շոգենաւերը միշտ կը բանին Լիվէրփուլ և Արեւելեան մէջ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Պոնիա	4531
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթօն	2403
Ուլտոնիա	7268	Աղլաս	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4309	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թլինիտատ	1899
Ալէբբօ	2143	Մորօգգօ	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գաղալոնիա	4845		

Դիմել առ ՃՕԼԻ և ՍԻԿԸՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց 255

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

ՏՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Եանըն գարեզրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաապահով ցաւած ատամները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորաձեւ եղանակաւ, ոսկի, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ատամներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն բուն տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ ծմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Ե. Գ. Ջմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ ։։ 197

ՄԻՇԷԼ ԹԻՖԼԻԶԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Ղալաթիա, Վօյվօտա Պանականցին կից թիւ 91

Վաճառատանս մէջ ամէն տեսակ ակնաբուժական և վիրաբուժական գործիքներ կը վաճառուին ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ և ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ։ Կախուող և կարծր լաստիկէ (քաուչուկ) սառարկաներ, ամուլի կապիչներ (դասրգ պադը), տեսակ տեսակ գըրքիններ (շիրինգա), ելեկտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսգօբ), փոքր և մեծ մանրադէտի ապակիներ, նորատեսակ ոսկի ևայլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները շատ աժան։ Ցաճախորդք շատ գոհ պիտի մնան։

ԼԷ ՊՐՕՎԻՆՍ ՌԷՒՆԻ

LES PROVINCES RÉUNIES
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ԻՊՐԻՒՔՍԷԼ

Ապահովագրական ընկերութիւն ընդդէմ հրդեհի
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԸՆԿ ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

Քննիչ Տնօրէնութեան
Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ
ԱՐՇԱԿ ՌՈՒՆՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Ճէնիտ խան

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողականի մը եթէ պէտք ունիք և կը փափաքիք տուանց նեղուելու խմել անմիջական ազդեցութեամբ, թողէք Եանոսի նման զզուեցուցիչ ջուրերն ու դեղերը, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են, ու փութացէք գնել։

VILLACABRAS

աշխարհահռչակ մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բասդէօռեան դրութեամբ զտուած յստակ ջուր մըն է և շատ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ ուրիշ լուծողական ջուրերու նման ոչ խիթ և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առտուն անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ՝ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առ կէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրուելու։ Պնդութիւն, գլխացաւ և ստամոքսի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստողական կեանք վարող անձինք, եթէ ամէն առտու թէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքապրան խմեն, կ'ազատին պնդութենէն և անոր հետեւանք հիւանդութիւններէն։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու և դեղավաճառատուններու մէջ։

504 32—52

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿՕՇԻԿԻ

FONDÉE EN 1886

ՊՕՂՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Որ 16 տարիէ ի վեր Ղալաթիոյ և Բերայի պատրաստ կօշիկի վաճառատանց իր սեպհական գործարանէն կը հայթայթէր եւրոպական նիւթերով պատրաստուած ամէն տեսակ կօշիկ արանց, կանանց և տղայոց, այս անգամ բացած է ի Ղալաթիա ԿՕՇԻԿԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ մը, ուր նաեւ միշտ պատրաստ կը գտնուի ֆրանսական և անգլիական գործարաններէ բերուած ամէն տեսակ կօշիկ և լաթէ կօշիկներ, Բօ-տը-Սիւէտ լուսարին, վիտելա, կլասէ, այծի մորթ, քարտոնտօլ, և մետաքս, նաեւ ղուտ քէթանէ ամէն տեսակ, ամէն գոյն, կտորով և պարզ կըսակօշիկներ։ Ճշմարիտ կտորով և քամով։ Ցանձնարարութիւնք կը կատարուին նաեւ չափու վրայ։ 592

Բարեձեւութիւն, տոկունութիւն
եւ անմրցելի աժանութիւն
(Քարաքէօյ պօղօսեանի փողոց թիւ 15)

ՆՈՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԼԱՌՈՒՍ

Ամենէն կատարեալը, ամենէն նորը, լաւագոյնը, եւ բոլոր ֆրանսական հանրագիտարաններուն ամենէն լաւ պատկերազարդուածը։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը որ Ֆրանսայի մէջ խիստ մեծ յաջողութիւն մը ունեցած է, նպատակ ունի գոհացում տալ անձերուն որոնք կը փափաքին ունենալ փոքր թուով հատորներով, լուրջ կատարեալ և իրականաչափ նոր հանրագիտակ բառարան մը։ Ականաւոր գրագէտներէ և գիտուններէ շարադրուած, նկատի առած է գիտութեանց և հմտութեան ամէնէն վերջին հիւանդ մարդկային գիտութեանց ամէն ճիւղերուն մէջ։ Միանգամայն կը պարունակէ բազմաթիւ պատկերներ ամենամեծ խնամքով պատրաստուած (նշանաւոր անձերու, արուեստի և հոյակապ շինուածներու, տարազներու և թիթերու, երկրաչափական պատկերներու, կենդանիներու և տունկերու, սեւ և գունաւոր աշխարհագրական քարտէսներ)։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը 16 երեսնոց, իւրաքանչիւրը 50 սանթիմի տետրերով կը հրատարակուի, և 1897 Ապրիլ 1էն ի վեր ամէն շաբաթ շարաթ լոյս կը տեսնէ։ Առ նուազն 400 տետր պիտի ըլլայ, որոնք 7 հատոր պիտի կազմեն. բաժանորդները կը ստանան եթէ նախամեծար համարին, գործը ընդունիլ 10 տետրէ բաղկացեալ անկազմ սերիներով, անկազմ կամ կազմուած հատորներով իրենց հրատարակութենէն վերջ։ Առաջին երեք հատորները արդէն ծախու են։

Պայմանաւոր բաժանորդագինը ճշտեւեալն է.
- **180** ֆրանք առանձին տետրերով կամ սերիներով եւ կամ Թղթակազմ հատորներով
- **215** ֆրանք կազմուած հատորով, (demi chagrin)։ կարմիր, սեւ կամ կանաչ

Վճարումը կ'ըլլայ (Բարիզի վրայ մանտաներով) չորս անգամէն, իւրաքանչիւրը հաւասար, այսինքն վեց ամիսը անգամ մը, պայմանաւ որ առաջին վճարումը ըլլայ ստորագրուած օրը։

Պայմանաւոր բաժանորդագրութեան գրուելով, ստորագրողը զերծ կը մնայ ապագայ գինի բարձրացումներէ, նոյն իսկ եթէ աւելի պրակներ ալ հրատարակուելու ըլլան։ 387

ԳՐԱՏՈՒՆ ԼԱՌՈՒՍ, Բարիզ, Մօնբառնաս փողոց, թիւ 17։ Խնդրողին 16 երեսնոց պրակ մը՝ երբ նմոյշ պիտի ղրկուի ձրիաբար։

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. հրամանով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան պարտանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Երաշխաւորութեան գումար 121,765,33
1898 ի հասոյթք 24,775,46
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է ձեռ. 164,172,00

Ընկերութեան ջնդիկ ի Կ. Պոլիս
Ղալաթիա, Գաբասէր խան
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ
(4րդ տեղ. Մասնաճ.)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՈՏՕՐ ԲԼԷՔԷՆ 524

NEVRALGIES Անգար, Ստամոքսի կծկում, Անարիւնութիւն և բոլոր ջղային հիւանդութիւնները մէկ ժամուան մէջ կը բուժուին շնորհիւ Տոքթէօր CRONIERի ՀԱԿԱՋՂԱՑԱՒԱՅԻՆ ԴԵՂԱՀԱՏԻԿՆԵՐՈՒՆ

Տուփը 3 ֆրանք, ճամբու ծախք չհաշուիր Paris, դեղարան Robriquet, Monnaîe փողոց թիւ 23։ Եր ծախուի նաև բոլոր դեղարաններու մէջ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892
Թուական մը
Զ Մուհարրէմ 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին կը ՈՒԼԻՍ ԵԷՆԻ խան, Գարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպէր Սիմբնս
Չեւքերճեան խան, Վօյվօտա փողոց
Թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը
Իմ. Պօնքալի մասնաճիւղը
Եէնի ճամի Հավյուսար փողոց,
Օսմ. Նաւակայան դէմը

Ներ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զատօֆ
Մաքրուճեըլար, Զաֆրլար խան, Թիւ 21 194

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրոտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Յիրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միրատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտաւ	3720	Միլօ	1057	Սպէրօ	1200
Փօրօթինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Գրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Գըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օճիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Դէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճինօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրագօ	1841	Քլէօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուլբինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլրինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասրօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Բիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանդրօ	2272	Բինալտօ	1663	Նէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կօլիկէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Բօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Բօմէօ	1789		

Հօրաշիօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ծօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլլ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա 377

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՏՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվէրփուլ և Արեւելեան մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնօ	Անուանք
Վիքդօրիան	10500	Ֆլավիան
Կումէնեան	10500	Էճիբշիըն
Քէսդըրիան	10500	Արրմ.ըն
Լանքասդըրիան	9000	Ալճէրիան
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան
Պոստոնիան	8000	Ալգաշիըն
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն
Ֆապլիան	3500	

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին հասնելէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 Հին տեղը մաքսատան

РЭМО RUSS

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Ե 8 21 Օտէսա ժամը 4 ն յետ միջօրէի
Դ 9 22 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա 10ին միջօրէէն առաջ (Աղեքսանդրէթ, Բէյրութ, Յաֆա, Պէրութ եւ Բիրէ)։
Ե 10 23 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
10 23 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի
Ուր 11 24 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի

Արտօնատէր ՔԱՐԷՆ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

—)(78)(—

ԹԷՈՏՈՐ ՈՒԱՏՍ–ՏԸՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

ԺԲ.

ՍԻՆՖԻԻ ԴԻՒԹՈՒԹԻՒՆԸ

3

Դէմքը կարծես էութեանս մէջ կը թափանցէր և Սինֆիին ձայնը կը մնար ականջներուս մէջ. «Ֆէնէլա Սթանլի մեռած, ահիւնացած է և ճիշդ առոր համար քեզի դնել պիտի տայ նորէն այդ խաչը հօրդ գերեզմանին մէջ»։

Հեռացայ նկարին առջեւէն ու գացի մատենադարանը. վասն զի միտքս ինկաւ Ֆէյլէնայի մեծ հօրս ուղղած նամակներուն այն փունջը զոր պահած էր ան այնքան գուրգուրանքով, և որ ինծի ինկած էր երբ ընտանեաց միակ ներկայացուցիչն։ Իմ առջի վեր ի վերոյ քննութիւնս ցոյց տուած էր թէ ինչ զարմանալի կին էր ան, որքան լեցուն էր ամենէն արտակարգ ու ամենէն վայրագ գաղափարներով։ Երբ Ճիբսի կին մը գրել սորված ըլլար, անմիջապէս նամակագրութեան տենչանք մը կ'ունենար ինքն ալ։ Ոչինչ կրնար աւելի ուշագրաւ ըլլալ որքան հակապատկերն Ֆէնէլայի նամակներուն անգրական ասացուածներուն ու այլանդակ ուղղագրութեան և բնութեան խորհրդանիշներու (տնտառներուն, գետերուն աստղերուն ու հովերուն դիւթութեան) վրայ նուրբ դիտողութեանց ու խորհրդածութեանց միջեւ։ Բայց երբ կրցայ լուծել բնութեան մէջ մարդուն ունեցած դիրքին վրայ եղած տեսութիւնները, որոնք այս Ռոմանական հեթանոսին տգէտ լեզուով բացատրուած էին, անոնք մոլեռանդ Ուիլտըրսբինի միսթիքականութիւնը, հօրս աւելի գիտական ու փիլիսոփայական խորհրդապաշտութիւնը և երազուն նկարչին տ'Առսիի տեսութիւնները բացատրելու ուրիշ եղանակ մը թուեցան ինծի։

Երբ Լոնտոն վերադարձայ, ես ինծի ըսի. «Ի՞նչ փոփոխութիւն եղած է իմ վրայ։ Ի՞նչ զօրութիւն տապալած է հիմնովին իմ այրութիւնս, ինչո՞ւ ես, որ այնքան ինքնավստահ էի, անձկանօք կը ցանկայի գտնել բարեկամ մը որուն կարենայի հոգիս բանալ, մէկը որ կարենար ազդել ինծ համակրութիւն մը այնքան խորունկ ու ճշմարիտ որքան ստացած էի Սինֆիլըվէլէն, և սակայն տգէտ աւելորդապաշտութիւններով նախապաշարուած մտքի մը համակրութիւնը։

Տ'Առսիէն զատ՝ որուն Սինֆիին չափ աւելորդապաշտ ըլլալը յայտնուած էր խաչին տրամադրութեանց մասին իր ունեցած կարծիքէն, բովանդակ Լոնտոնի մէջ միակ բարեկամ մը չունէի։ Արդարեւ բացի Լորտ Սիլֆօրդէն (բարձրահասակ, խոշոր մարդ մը, կոփամարտիկի մը առանձգական շարժումով, գորշ-կապոյտ աչքերով, կարճ կտրուած խիտ մազերով ու խարտիշագոյն պեխերով, որ վերջերս բարեկամութիւն հաստատած էր մօրս հետ) չունէի նոյն իսկ ծանօթ մը։ Սիւիլ Օլուին՝ զոր չէի տեսած Կալլէսի մէջ բաժնուելէս ի վեր, Եւրոպա էր հիմա Ուիլտըրսբինի հետ։ Զարմանալի կը թուի թէպէտ անձկանօք կ'սպասէի այս անհոգ կատակաբանին վերադարձին։ Սիւիլի կորովամտութիւնն ու խելացութիւնը Կալլէսի մէջ ազդեցութիւն ըրած էր վրաս. բայց իր ազնիւ վարմունքը՝ վաւերական կամ շինծու, խորունկ զգացման հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու մասին, կ'արգիլէր զիս իրենց հետ մտերմանալու։ Գիտէի թէ Սինֆիէն կամ ուրիշ աղբիւրներէ քաղած ըլլալու է թէ խոնարհ գասակարգէ Կալլէնցի աղջկան մը կորուստը կ'ողբայի. բայց Կալլէսի մէջ մեր շատ կարճ տեսակցութեան միջոցին մենէ ոչ մէկը՝ խնդիրը չէր բացած միւսին։ Հիմա, սակայն, ներկայ սոսկալի տառապանքին մէջ իր կորովի մտքին օգնութեան կը ցանկայի դիմել։

Ը.

ԻՍԻՍ ԻԲՐ ՑԱՂՐԱՑՈՒ

1.

Լոնտոն հասնելուս՝ փողոցներուն մէջ թափառումներս վերսկսայ։ Այս թափառումները թէպէտ շատ գաղտ էին, բայց իմ ճշմարիտ տառապանքս հիմա անկողին մտնելուս կ'սկսէր։ Այն ատեն կ'սկսէր սոսկալի պայքարը հոգւոյն որ կ'ոգորէր նախահայրերէ ժառանգ մնացած իր մեկուսի բանտին հետ,—այն բանտին, որուն պահապաններն են անցած դարերու աւելորդապաշտութիւնները։ «Զ'տես՞ր անէծքը բառ առ բառ կատարուած», արեան ժառանգական ձայներ կը թուէին փսփսալ ականջիս ի վար։ «Զլսեցի՞ր ձայնն իր աղջկան, որուն գլխուն ինկած է քու մեռած հօրդ անէծքը, երբ ան կը մուրար փողոցին մէջ, մինչ քու բովանդակ սէրդ չէր կրնար օգնել անոր կամ ազատել զանի»։

Ու այն ատեն հոգիս կ'ուզէր աղաղակել իր ճգնաժամին մէջ.

«Շատ ճշմարիտ է, Ֆէնէլա Սթանլի.—Շատ ճշմարիտ է Ֆիլիփ Օլուին. բայց տիեզերքի նկատմամբ ձերինին նման տեսութեան մը առջեւ ընկճուելէս առաջ—տեսութիւն մը որուն վրայ բանավարութիւնը կը խնդայ և որ ինքն ալ կը խնդայ բանավարութեան վրայ—կ'ուզեմ մեռնիլ, մեռնիլ իմ այս ձեռքովս. այս միսը՝ որ գինս կը բանտարկէ ծաղրածու ցնորքի աշխարհի մը մէջ՝ պիտի ոչնչանայ բայց նախ ձեր չար, անգութ վաղեմի յիմարութեան նոյն ինքն խորհրդանշանը պէտք է որ մէջտեղէն վերնայ»։

Եւ յետոյ կը ցատկէի անկողնէս, ճրագ մը կը վառէի, ներքնասենեակս կը բանայի, դուրս կը կը հանէի խաչը և զայն վեր բռնելով կը պատրաստուէի զայն պատին զարնելու, երբ ձեռքս կը կասէր միեւնոյն նախահայրական ձայներով, որոնք կը մրմնջէին ականջներուս ու սրտիս մէջ։

—«Եթէ կոտրես այդ հմայեակը, ինչպէս պիտի կրնաս երբեք տեսնել անոր՝ հօրդ գերեզմանին մէջ վերստին դրուելուն ազդեցութիւնը Ուինիին վրայ»։

Ու ան ատեն կը խնդայի բարձրաձայն ու կը ծաղրէի Ֆէնէլա Սթանլիի և Ֆիլիփ Օլուինի ձայները և միլիոնաւոր ուրիշ ձայներ որ կ'արձագանգէին կամ կը մրմնջէին և կամ կը մռնչէին՝ կէս միլիոն տարիներու մէջէն. Եւրոպական դաշլիճներէ ու դղեակներէ և ճիբսիական տաղաւարներէ։

«Ի՞նչպէս պիտի դատրեցնես անէծքին ներգործութիւնը՝ անիծեալի մը արեան մէջ». կ'ըսէին ձայները. ու այն ատեն նորէն կը ծիծաղէի մինչեւ որ վախնայի թէ պանդոկին մէջի մարդիկը խելագարի մը տեղ դնէին զիս։

Բայց այն ատեն մօրաքրոջս նկարած պատկերը՝ անձրեւին տակ թրջուած մուրացիկ աղջկան մը պատկերը՝ կը լեցնէր ու մրմունջները՝ հիւանդ ծովուն ձայնէն աւելի կը բարձրանային. Նայէ անոր. ինչպէս կը համարձակիս բան մը չընել, նոյն իսկ բիրտ խօսք մը, ու կարենար՝ «ան է մէկուն...» անգամ համրի ճիբսիի մը կամ փախուստ խորհրդապաշտի մը—թուել իբր Ուինիֆրէտը գտնելու։ Ի՞նչ է կենդանութիւնն այն մեծ բնազդման որ միշտ նուաճած է հոգին իր ամէնէն դժնդակ կարօտութեան մէջ, որ միշտ վարած է մարդը՝ երբ գտնուած է ան անհրաժեշտ զօրութեանց հաւատալ չկարենալու տառապանքներու բանտին մէջ։ Ինչո՞ւ պէտք երբ քու այդ ֆիզիկական դատողութիւնդ կ'ըսէ քեզի Ուինիֆրէտի դժբախտութիւնները անէծքի հետ գործ չունին, ինչ է երբ քու բանականութիւնդ կ'ըսէ քեզի թէ այդ բոլոր աղէտները կրնան ենթադրել երբ կատարելապէս բնական պատահել էին։ Մարդուն տկար գաղափարի թեան ձայնը ո՞ւր միթէ այնքան անդիմադրելի երեւութութիւն, որ համարձակի պատասխանել իր սրտին թէ իր արիւնած ըլլալէն բան մը չգիտէր։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ ԽԱՆՃԵԱՆ
(Շարունակելի)